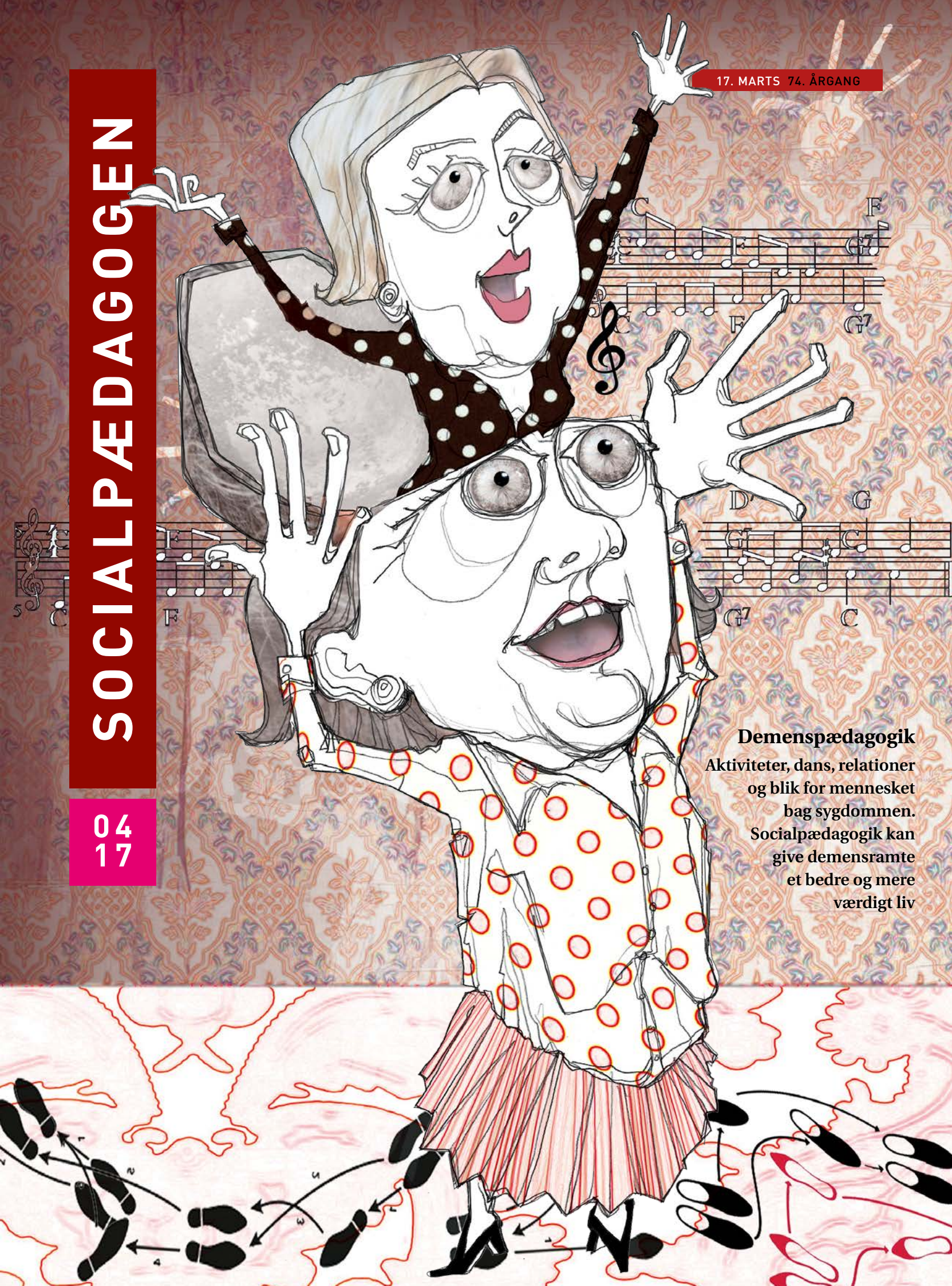

SOCIALPÆDAGOGEN

104
17

Demenspædagogik

Aktiviteter, dans, relationer
og blik for mennesket
bag sygdommen.
Socialpædagogik kan
give demensramte
et bedre og mere
værdigt liv

4/2017

17. MARTS

ISSN 0105-5399

AnsvarshavendeForbundsformand
Benny Andersen**Redaktion**Jens Nielsen (redaktør), jni@sl.dk
Iben Konradi Nielsen, ikn@sl.dk
Maria Rørbæk, mrk@sl.dk
Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk
Marie Dissing Sandahl, mds@sl.dk
Malene Dreyer, mad@sl.dk
Steven Leweson (layout), stl@sl.dk

Prik, læserindlæg, artikler og anmeldelser er ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens eller organisationens mening. Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt stof.

Alle artikler fra Socialpædagogen tilbage til 1999 kan findes på www.socialpaedagogen.dk/arkiv

Adresse

Socialpædagogen
Brolæggerstræde 9
1211 København K
Tlf. 7248 6000. Fax 7248 6001
Åbningstid: mandag-onsdag 9-15,
torsdag 9-17, fredag 9-13
redaktionen@sl.dk
www.socialpaedagogen.dk

Læserbreve og kronikker

Socialpædagogen er forpligtet til at optage læserbreve fra medlemmer. De må højst fylde 2.000 anslag. Læserbreve med injurierende indhold kan afvises. Kronikker bringes efter en redaktionel vurdering og må højst fylde 8.000 anslag. Læserbreve og kronikker, der bringes i bladet, offentliggøres også på internettet. Indlæg sendes til redaktionen@sl.dk

Annoncer

Sendes til redaktionen@sl.dk
Se priser, formater, deadlines osv. på www.socialpaedagogen.dk/annoncer

Kommende deadlines

Deadline for læserbreve og stillingsannoncer til 5/2017, der udkommer den 7. april, er tirsdag den 28. marts kl. 12. For tekstsideannoncer er deadline til 5/2017 mandag den 27. marts.

Redaktionen af 4/2017 er afsluttet den 8.3.2017

Abonnement

Abonnementspris 2017:
825,00 kr. inkl. moms (17 numre)
Løssalg: 50,00 kr. + porto

Oplag

44.715 i perioden
1.7.15-30.6.16

Produktion

KLS Pureprint A/S

Forsideillustration

Helle Scheffmann

Medlem af:

DANSKE MEDIER

KOMMENTAR

Vi jublede over, at vi med fakta, nøgtern retorik og konkrete bud på løsninger kunne gøre en forskel og få politikere til at indse, at kursen var forkert

Fornuften sejrede over hurtige politiske point

Af Benny Andersen
Forbundsformand

FOTO: RICKY JOHN MOLLOY

Så bar det frugt! Det, vi drømte om, skete i starten af denne måned. Regeringen droppede det omstridte forslag om socialpsykiatriske afdelinger, hvor 150 nye pladser skulle have været åbnet. Politikerne lyttede efter flere runder med massiv kritik fra både patienter, fagfolk og politikere. Beslutningen om at skrotte lovforslaget blev altså ikke bare sådan taget med et fingerknips. Nej, det har taget lang tid for politikerne at indse, at der var store problemer med lovforslaget. Og sjældent har så mange fagfolk og eksperter været så enige: Den løsning, som politikerne serverede på problemerne i socialpsykiatrien, var en ommer.

Vi skrev det. Sagde det på et hav af møder, og vi betalte endda en juræksperter for at gennemgå lovforslaget med tættekam. Derfor ved vi, at man var nær ved at vedtage et lovforslag, som på vigtige områder var i strid med både grundloven, menneskerettighedskonventionen og handicapkonventionen. Så selvfølgelig jublede Socialpædagogerne, da forslaget faldt. Vi jublede på vegne af de psykisk syge. Og vi jublede over, at vi med fakta, nøgtern retorik og konkrete bud på løsninger kunne gøre en forskel og få politikere til at indse, at kursen var forkert.

For lige siden de første ulykkelige drab har vi gentaget de samme pointer om og om igen: Vi har ikke brug for lappeløsninger. Vi har brug for målrettede tilbud, som giver mening. Og vi har brug for, at I kan gå trykke på arbejde. Og det kan I, hvis politikerne fokuserer på at styrke overgangen mellem bosteder og psykiatri. Hvis der sikres en bedre visitering – altså at man altid foretager individuelle vurderinger, så de psykisk syge får den støtte, de har brug for – og hvis der er tilstrækkeligt med pladser og tilbud med høj faglighed.

Det vil vi blive ved med at gentage. For regeringen har ikke droppet at finde en ny bostedsløsning til fordel for de 'farlige psykisk syge' og de offentligt ansatte, der skal tage sig af dem. Arbejdet fortsætter – og vi beholder arbejdstøjet på og fortsætter med at gentage budskaberne. For vi skal selvfølgelig gøre mere af det, vi ved, der virker. Og vi ved, at det virker med en højere normering, den rigtige personale-sammensætning og en korrekt visitation.

Så selvom vi vandt første runde, er kampen ikke slut.

INDHOLD

ILLUSTRATION: HELE SCHEFFMANN

04 DEMENS

Socialpædagoger kan være med til at give demente et bedre og mere værdigt liv. Det sker bl.a. på plejecentret Eshuset i Esbjerg, hvor socialpædagoger bruger dans, musik og sang til at skabe relationer og øge den psykiske trivsel. Men selvom der i disse år blæser nye vinde på demensområdet, og der nu er øget fokus på tværfaglighed og på at inddrage det enkelte menneske med demens, så kræver det stadig noget særligt, hvis man skal trænge igennem med sin pædagogfaglighed på et felt, der traditionelt er bygget på en sygeplejefaglig tilgang

17 PSYKIATRI
Glæde over droppet lovforslag**18 DYR OG PÆDAGOGIK**

Det er ikke kun ældre borgere, der kan have glæde af et hundebesøg. TrygFonden har også succes med besøgshunde til udviklingshæmmede og senhjærneskadede – som fx schæferhunden Tasi, der skaber stor glæde blandt beboerne på boenheden Orkideen i Gentofte. En pædagogstuderende har også haft gode resultater med at tage sine to hunde med på aftenvagter under praktiktiden på et botilbud for psykisk syge og udviklingshæmmede

24 UDVIKLINGSHÆMMEDE

Vi må insistere på, at også mennesker med udviklingshæmning har ret til det gode liv, og erkende, at der i dag skal kæmpes en kamp for at sikre mennesker med handicap gode og anstændige levevilkår. Sådan siger LEV's nye formand Anni Sørensen i et interview med fagbladet Socialpædagogen

FOTO: RICKY JOHN MOLLER

28 ARBEJDSMILJØ

Når nu gode arbejdsstillinger og ergonomi ikke er noget, man lærer på pædagoguddannelsen, og når nu kroppen er et vigtigt arbejdsredskab, som skal passes på, så giver det god mening at integrere det fysiske arbejdsmiljø i hverdagens pædagogiske praksis. Det har de gjort på Center for Handicap på Lolland – med lavere sygefravær, større trivsel og færre arbejdsskader som resultat

31 BØGER**32 PÆDAGOGSTUDERENDE**
Savner viden om voldsom adfærd**33 ASYLBØRN**
Faglighed frem for sanktioner**34 PÆDAGOGUDDANNELSEN**
Undervisning i menneskeret halter**34 KERNEFAGLIGHED**
Hvordan har din faglige praksis det?**36 HJEMLØSE**
Behov for målrettede indsatser**38 SYNSPUNKT**
Er frivilligt arbejde endnu en spareøvelse?

DEMENS

Vi har et helt nyt demensplejehjem på vej, og der er der ingen tvivl om, at der også skal ansættes pædagoger. For de kan altså noget med at motivere og aktivere borgerne til at blive herre i eget liv – og i det hele taget arbejde med borgerens adfærd med afsæt i den enkeltes livssituation

Thomas Krarup, rådmand, Ældre- og Handicapforvaltningen, Aalborg Kommune

Socialpædagoger kan få en nøglerolle

Pædagogiske kompetencer kan være med til at give demente et bedre liv – for socialpædagoger ser hele mennesket og ikke bare sygdommen. Derfor vil fremtiden bringe flere socialpædagoger i spil i en tværfaglig demensindsats, vurderer flere centrale aktører

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk

Illustration: Helle Scheffmann

Når socialpædagog Britta Seifert møder i aktivitetscentret på plejecentret Esethuset i Esbjerg, er hendes vigtigste opgave at sørge for meningsfuld beskæftigelse til centrets demente og psykisk syge borgere. Det gør hun med dans, sang og musik – for det er det, der giver beboerne gnist i øjnene.

– Der bliver ofte talt om den fysiske pleje – den sygdomsorienterede del inden for demente, ældre og psykisk syge. Men den psykiske del synes jeg er mindst lige så vigtig. Og mit arbejde er med til at give demente livsglæde og livskvalitet, fortæller Britta Seifert.

Hun en af de foreløbig omkring 400 socialpædagoger, som arbejder inden for ældre- og demensområdet – et felt, der traditionelt er baseret på en sygdoms- og sundhedsfaglig tilgang. Men samtidig et område, der i stigende grad kalder på tværfaglighed og herunder pædagogiske kompetencer. Det vurderer uddannelsesleder på Nationalt Videnscenter for Demens, Karen Tannebæk.

– Demens er rigtig mange sygdomme, der har forskellige forløb – og mennesker med demens har i høj grad brug for indsatser på tværs af fagligheder. Vi kan ikke nøjes med at have fokus på det sygdomsmæssige og plejefaglige, for flere andre faktorer har også indflydelse på demensforløbet.

Og det er bl.a. her, pædagogiske kompetencer kan bidrage til arbejdet med relationer og det sociale liv for mennesker, der rammes af demens. Så der ligger en stor udfordring i at få flere forskellige faggrupper på banen, siger hun.

Behov for personcentreret tilgang

I Danmark lever op mod 85.000 mennesker med en demenssygdom, og hvert år kommer der ca. 8.000 nye tilfælde af demens. Frem mod 2040 forventes antallet af mennesker med demens at stige til næsten det dobbelte.

Demens er med andre ord en folkesygdom i voldsom vækst – og det stiller ifølge Karen Tannebæk i stigende grad krav til en målrettet tværfaglig indsats skræddersyet den enkelte borgers behov.

Derfor har et begreb som hverdagsrehabilitering de seneste år vundet indpas inden for demensområdet.

– Med hverdagsrehabilitering oplever vi et paradigmeskifte fra, 'vi gør det for borgeren' til, 'vi gør det med borgeren'. Her er der fokus på inddragelse af den person, der har demens. Der er fokus på ressourcerne – og det hele bæres af en koordineret indsats, hvor flere fagligheder spiller ind med det, de hver især er gode til, fortæller Karen Tannebæk.

Og i en tværfaglig, koordineret indsats kan socialpædagoger spille en væsentlig rolle, vurderer Anja Bihl-Nielsen, seniorkonsulent i Ældresagen.

– Vi synes helt klart, at der er behov for pædagogiske kompetencer på demensområdet – kompetencer til at opbygge en tillidsfuld relation til mennesket med demens, til at fokusere på ressourcerne og til at tage afsæt i de ofte begrænsede udtryksformer, mennesker med demens har til rådighed, siger Anja Bihl-Nielsen, som også oplever, at der i disse år sker et paradigmeskifte inden for demensindsatsen.

– Vi er gået fra et meget sundhedsfagligt paradigme til at anlægge en mere personcentreret

Vi er gået fra et meget sundhedsfagligt paradigme til at anlægge en mere personcentreret tilgang, hvor man har fokus på borgerens ressourcer. Og her har det stor værdi, at fx socialpædagoger sammen med den demensramte sætter nogle mål for, hvordan man opnår mest mulig livskvalitet på trods af sygdommen

Anja Bihl-Nielsen, seniorkonsulent, Ældresagen

tilgang, hvor man har fokus på borgerens ressourcer. Og her har det stor værdi, at fx socialpædagoger sammen med den demensramte sætter nogle mål for, hvordan man opnår mest mulig livskvalitet på trods af sygdommen.

Faggrupper skal forstå hinanden bedre

Men en ting er, at man på ældreområdet godt kan se ideen i at lade flere fagligheder byde ind, når det handler om at sikre mennesker med demens en tidlig og målrettet indsats. Noget andet er at få det til at spille i hverdagen – og her er der helt grundlæggende brug for, at de forskellige faggrupper bliver bedre til at forstå hinanden.

Det vurderer Kjeld Høgsbro, professor på Institut for Sociologi og Socialt Arbejde på Aalborg Universitet.

– Det er rigtig godt, når forskellige faggrupper går sammen om en tværfaglig indsats over for demente, men det stiller krav til, at disse faggrupper forstår og accepterer hinandens tilgang. I en helt almindelig hverdagsituation – som fx at skifte en borgers ble – tænker socialpædagogen måske, at man kan vente lidt for at undgå uadreagerende adfærd og en optrapning af konflikten, mens sundhedspersonalet synes, at det er uansvarligt at vente, fordi der så er en øget risiko for blærebetændelse, forklarer Kjeld Høgsbro.

Han udgav i 2015 bogen 'Demensproblematikken – en institutionel etnografi af en livsverden og en professionel indsats', som er skrevet på baggrund af en undersøgelse af to socialpsykiatriske boenheder for mennesker med demens. Og han ser et behov for, at man inden for demensområdet formår at finde balancen mellem de forskellige fagligheder – mellem den behandlingsorienterede og den læringsorienterede tilgang.

– For at vende tilbage til situationen omkring bleskift så handler det om at lytte til begge fagligheder. For hvor pædagogen måske overser, at borgeren er plaget af smerter, har betændelse eller feber, så kan sygepasseren omvendt overse, at det på grund af borgerens psykiske tilstand måske ikke lige er sagen at tvinge vedkommende i bad nu og her, og at man måske skal organisere det på en anden måde, fordi borgeren har det svært med berøring og nærhed, siger Kjeld Høgsbro.

Pædagoger koster mere

Et af de plejehjem, hvor man prioriterer at have flere fagligheder i spil, er Hemmet plejehjem i Ringkøbing-Skjern Kommune. Her er to af medarbejderne pædagoger – og de gør med deres værktøjer og metoder ofte tingene på en anden måde end deres sundhedsfaglige kolleger.

– De er fx rigtig gode til at få sat struktur på dementes hverdag ud fra, hvad der passer til den enkelte person. Og modsat os, som er sundhedsfagligt uddannede og ofte fokuserer på pleje og hygiejne, tænker pædagogerne nok mere på hele mennesket. Så selvom arbejdsopgaverne er de samme, gør pædagogerne tingene på en anden måde, fortæller enhedsleder på Hemmet, Mette Nørgaard, inden hun kommer med et eksempel.

– Vi har fx en borger, som vandrer rigtig meget rundt og ikke rigtig kan finde ro. Det observerede en af vores pædagoger, og hun valgte at imødekomme borgerens behov ved at lave en lille ø til ham – en særlig stol og et bord ved havevinduet, hvor han kunne finde ro og have en base. Det er den slags små ting, pædagogerne har øje for, og det er jo med til at løfte beboernes livskvalitet.

Men på trods af, at de pædagogiske kompetencer giver god mening i hverdagen, så er Mette Nørgaard som leder også realistisk omkring udfordringerne ved at ansætte fx socialpædagoger.

– De er en del dyrere, og jeg bliver også nødt til at forholde mig til, at jeg reelt kan få flere medarbejdere i hverdagen, hvis jeg i stedet ansætter

Fakta om demens

- Demens er betegnelsen for en række symptomer på svækkelse af hjernens intellektuelle funktioner med svigtende hukommelse og koncentrationsevne, svækket orientering og sproglige forstyrrelser – ofte ledsaget af ændringer i personlighed og adfærd.
- Der findes mere end 200 forskellige sygdomme, som kan medføre demens.
- Kun ca. halvdelen af demensramte får stillet en egentlig diagnose.
- Omkring 85.000 danskere har diagnosen demens, heraf er knap 3.000 under 65 år.
- Demens, inklusive Alzheimers sygdom, er den femte hyppigste dødsårsag i Danmark.
- Demens er en af de hastigst voksende folkesygdomme. I 2040 forventes antallet af demente at være op mod 140.000.

Kilde: Nationalt Videnscenter for Demens.

social- og sundhedspersonale. Det synes jeg er ærgerligt, men det er jo virkeligheden, når man står med behovet for flere timer og flere hænder.

Alle kompetencer skal i spil

Men på ældre- og demensområdet er det vigtigt at tænke på kvalitet – og ikke kun kroner og øre, lyder det fra Lisbeth Thyrrestrup, som er leder af Videntcenter for Demens hos Aalborg Kommune og selv har en fortid som plejehjemsleder.

– Hvis jeg skulle starte et nyt plejecenter op, ville jeg tænke bredt fra start og sikre, at der kom flere fagligheder i spil. For det er, når vi sætter tværfagligt ind, at vi lykkes, siger hun og tilføjer, at en tværfaglig indsats, hvor de forskellige faggrupper får lov til at gøre det, de er bedst til, kan påvirke mange ting.

– Det giver en fantastisk synergi, hvis vi formår at arbejde på tværs. Og det interessante kommer jo, når vi for alvor bliver i stand til at måle effekten på andre faktorer som fx antallet af magtanvendelser, forbruget af antipsykotisk medicin, omfanget af arbejdsskader og fravær samt trivsel for både medarbejdere og borgere. Jeg ved godt, at det er et langt sejt træk at inddrage flere fagligheder, men vi skal have alle kompetencer i spil – så sker der noget, siger hun.

Man stiller jo ikke med 11 målmænd

Ønsket om at sætte alle kompetencer i spil er da også udgangspunktet i Aalborg Kommune i disse år, hvor der er en politisk målsætning om at få alle kommunens pleje- og ældrecentre til i højere

grad at arbejde ud fra et helhedssyn på borgerne. Det skal med andre ord ikke kun handle om sygdom og sundhed – men også om den livssituation, mennesker med fx demens befinder sig i.

– Hele plejehjemsområdet har ændret sig, så vi i dag skal håndtere mange andre problematikker end somatiske sygdomme og alderdom. Det kan være psykisk sygdom, ensomhed og social isolation – og her nytter det jo ikke noget kun at kunne skifte forbindelse på et sår. Man skal også være i stand til at motivere borgeren og arbejde med den mentale sundhed, siger rådmand i Ældre- og Handicapforvaltningen i Aalborg Kommune, Thomas Krarup (K).

Og selvom det kommer til at tage tid, så bør man omfavne principperne om tværfaglighed, lyder det fra rådmanden.

– Vi har et helt nyt demensplejehjem på vej, og der er der ingen tvivl om, at der også skal ansættes pædagoger. For de kan altså noget med at motivere og aktivere borgerne til at blive herre i eget liv – og i det hele taget arbejde med borgerens adfærd med afsæt i den enkeltes livssituation, siger Thomas Krarup, som ser frem til at sætte alle metoder, teknikker og fagligheder i spil i indsatsen over for demente.

– Man tager fejl, hvis man stiller et fodboldhold med 11 målmænd, bare fordi de er billigst eller bedst til én ting. Man skal til enhver tid stille det rigtige hold med de bedste kvalifikationer på alle pladser – og på ældreområdet betyder det, at man skal tænke meget mere i flere fagligheder og kompetencer. ■

Hvis jeg skulle starte et nyt plejecenter op, ville jeg tænke bredt fra start og sikre, at der kom flere fagligheder i spil. For det er, når vi sætter tværfagligt ind, at vi lykkes

Lisbeth Thyrrestrup, leder, Videntcenter for Demens, Aalborg Kommune

DEMENS

Når vi sætter musik på, når vi bevæger os og har fysisk kontakt på dansegulvet, oplever vi, at selv demente uden sprog pludselig synger med, smiler og oplever samhørighed og fællesskab. De husker med kroppen og hjertet

Britta Seifert, aktivitetsansvarlig, Esehuset

Hjertet er jo ikke dement

Selvom demente mister hukommelsen, husker de stadig med hjertet og med kroppen. På plejecentret Esehuset fokuserer socialpædagoger på mennesket bag sygdommen – og bruger dans, musik og sang til at skabe relationer og øge den psykiske trivsel

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk
Foto: Lars Wittrock

Det er torsdag, og klokken nærmer sig 14.30. Beboerne kommer myldrende fra alle hjørner og kroge af plejecentret – kvinderne har fundet dansesko og perlekæder frem, og mændene er nybarberede og velfriserede. Alle er de klar til ugens helt store højdepunkt: Erindringsdans.

Stille og roligt finder de cirka 30 ældre beboere hver deres plads i en stor rundkreds midt

i spisesalen – nogle hånd i hånd med deres ægtefælle, som også vil danse med. I det øjeblik socialpædagog Britta Seifert tænder for dagens første dansktop-slager, forstummer al snak og småmumlen. Ud af højtalerne på fuld volumen svinger 'Jeg vil bo på Vesterbro' – og med ét er dansegulvet fyldt.

– For mig er dans et arbejdsredskab, og jeg bruger det så meget, jeg overhovedet kan. De sidste steder i hjernen, der rammes af demens, er jo der, hvor følelser og bevægelse reguleres. Så når vi sætter musik på, når vi bevæger os og har fysisk kontakt på dansegulvet, oplever vi, at selv demente uden sprog pludselig synger med, smiler og oplever samhørighed og fællesskab. De husker med kroppen og hjertet, fortæller Britta Seifert, som er aktivitetsansvarlig på plejecentret Esehuset i Esbjerg – og uden sammenligning den mest populære dansepartner til torsdagens erindringsdans.

– Torsdag er festdag, så her dropper jeg arbejdsuniformen og møder op i pænt tøj og dansesko, siger hun og kaster sig ud i endnu en svingom med en ældre herre, der med et stille smil læner sig ind mod sin dansepartner og vugger fra side til side til John Mogensens sang om to mennesker på en strand.

Socialpædagoger er uundværlige

Esehuset er et plejecenter til borgere med demens og psykisk sygdom, og her er 68 faste boliger og ti boliger til midlertidigt ophold. Siden centret blev etableret i 2009 for at give ældre borgere de bedste muligheder for at få et liv i trygge rammer, har socialpædagoger været en fast del af medarbejderstaben. Selvom hovedparten af personalet stadig er social- og sundhedsfagligt, er der i dag ansat 15 socialpædagoger.

– Socialpædagoger kan noget, som få andre kan. De kan noget omkring relationer – og hvad enten de arbejder med børn, handicappede eller demente borgere, består deres arbejde i at stille sig til rådighed for et andet menneske og se, hvad det menneske har brug for. Jeg føler mig så

Hvad er erindringsdans?

- Erindringsdans blev udviklet i 2008 af en sygeplejerske og tilbydes fortrinsvis til ældre med svær demenssygdom.
- Erindringsdans bygger på reminiscenstanken. Formålet er ikke at lære at danse – men fordi tidligere indlært motorisk funktion fra barndommen er intakt, vil langt de fleste selv med svær demenssygdom være i stand til at huske de enkelte danse, når de mindes om dem og hører kendt musik.
- Erindringsdans er velegnet til mennesker med demens, fordi alle kan deltage, dans skaber samhørighed om en fælles oplevelse, den demente vil ved at udføre velkendte fysiske handlemønstre få mulighed for at opleve succes – fordi dans giver glæde, motion og tillader tæt, fysisk kontakt på en naturlig måde.

Kilde: Alzheimerforeningen.

privilegeret ved at have pædagoger ansat. De er uundværlige i det tværfaglige samspil, siger Ellen Sørensen, som er teamleder i Esehuset.

Når hun som leder prioriterer det højt at ansætte socialpædagoger, handler det i høj grad om, at de med deres pædagogiske fokus formår at inddrage borgeren på en anden måde end fx kollegerne med en social- og sundhedsfaglig tilgang.

– De ser på, hvad borgeren kan selv – og er også de første til at tænke på, om man nu går over borgerens grænser. For når vi fx står med en borger, som bare ikke vil i bad, ja, så er det jo pædagogen, der siger, hvorfor skal vi absolut bade borgeren lige nu? Er det reelt borgerens behov, eller er det mere en norm, som vi godt kan udfordre? Og kan vi mon sammen med borgeren finde en løsning, som vedkommende har det godt med? Den pædagogiske tilgang er så vigtig på det her område, som i årtier har været præget af en sygdomsorienteret tilgang, siger teamlederen, som samtidig gerne understreger, at den socialpædagogiske tilgang til demente er med til at leve op til Esehusets mål om aldrig at anvende magtanvendelser.

På dagligt detektivarbejde

To af de socialpædagoger, som har været med fra start i Esehuset og begge har Ellen Sørensen som

leder, er Tina Guldborg Jensen og Birgit Kisbye. De arbejder i samme afdeling, hvor der er yderligere en pædagog ansat, men hvor hovedparten af kollegerne har en social- og sundhedsfaglig baggrund.

– Det går lige i hjertet på en at arbejde med de her borgere. Det er mennesker, som har levet et helt almindeligt liv og nu pludselig på grund af en demenssygdom har det rigtig svært. Men når vi som socialpædagoger formår at finde ind til den livshistorie, den enkelte beboer har med sig – når vi mærker, at vi er med til at give vedkommende et godt liv også med demens – ja, så varmer det helt ind i sjælen. Det er en kæmpe stor tilfredsstillelse både fagligt og personligt, fortæller Birgit Kisbye.

Selvom det pædagogiske personale også indgår i det daglige pleje- og omsorgsarbejde på lige fod med social- og sundhedsassistenter, så har man som socialpædagog nogle andre knapper at skrue på i de situationer, hvor fx morgenpleje eller hygiejne er en udfordring.

– Demente har svært ved at genkende situationer, og derfor kan en ting som det at blive hjulpet på toilettet, blive vasket eller få tøj på være en stor udfordring. Men som pædagog agerer jeg lidt som en detektiv, som hele tiden prøver at finde ud af, hvad det så er, der i den enkelte situation gør tingene svært for borgeren,

DANSEFEST Hver torsdag er der erindringsdans på Esehuset, og når der er musik, bevægelse og fysisk kontakt på dansegulvet lever også demente, der ellers ikke har noget sprog, op, synger og danser med og oplever fællesskab og samhørighed, fortæller socialpædagog og 'dansenværtinde' Britta Seifert.

Socialpædagoger kan noget, som få andre kan. De kan noget omkring relationer – og hvad enten de arbejder med børn, handicappede eller demente borgere, består deres arbejde i at stille sig til rådighed for et andet menneske og se, hvad det menneske har brug for

Ellen Sørensen, teamleder, Esehuset

siger Tina Guldborg Jensen og uddyber, hvad detektivarbejdet går ud på:

– Det handler jo om at se det enkelte menneske og finde ind til, hvad problemet er. Er det mon sproget eller det tonefald, vi bruger? Handler det om, at vi skal helt tæt på borgeren fysisk, eller at vedkommende hellere vil have, at man står foran eller ved siden af? Jeg iagttager, hvad der sker, og hvordan borgeren reagerer – og i stedet for at have fokus på et mål, som fx at borgeren skal i bad her og nu, så har jeg mere fokus på processen og på at gå skridtene sammen med borgeren.

Glemmer smerter og panodiler

På dansegulvet i spisesalen tager borgerne adskillige skridt to og to – arm i arm – indtil der

halvvejs gennem erindringsdansen bliver kaldt til drikkepause. Eller happy hour, som en af beboerne kalder det, mens Britta Seifert og et par frivillige serverer iskoldt drikkevand for at afkøle de blussende kinder.

– For mange af de her borgere er det ugens lykkeligste time. Vi har en mandlig beboer, som kun vil i bad om torsdagen, når hans kone kommer, så de kan danse sammen. Vi har en beboer, som sidder i kørestol – men som altid får rejst sig og taget et par dansetrin med en partner. Og jeg oplever, at mange helt glemmer, at de har ondt og måske lige har bedt om smertestillende medicin, fordi de bliver revet med af musikken, sangen og dansen, fortæller Britta Seifert, inden hun igen skruer op for højtaleren – og byder op til endnu en dans.

DEMENS

TRE SPØRGSMÅL TIL ÆLDREMINISTEREN

Fagbladet Socialpædagogen har bedt ældreminister Thyra Frank (LA) om at sætte ord på, hvordan man bedst sikrer en tværfaglig indsats over for mennesker med demens

En af visionerne på ældreområdet er, at ældre skal sikres mere indhold og flere meningsfulde aktiviteter i hverdagen. Hvilken rolle, mener du, at socialpædagoger kan spille i den sammenhæng?

– Vi skylder det stigende antal af mennesker med demens, og deres pårørende, at de kan leve et værdigt liv. Det er klart, at det er vigtigt, at plejepersonalet har forståelse for de menneskelige reaktioner, der helt naturligt opstår, når vores hukommelse svigter, og sproget forsvinder. Jeg mener, at en sådan forståelse er afgørende for, at det enkelte menneske med demens får netop den hjælp, støtte og pleje, som vedkommende har behov for. Derfor er det også så godt, at vi i den nye nationale demenshandlingsplan har afsat 37,5 mio. kr. til at etablere rådgiv-

nings- og aktivitetscentre rundt omkring i landet med åbne tilbud til både demensramte og deres pårørende, herunder yngre med demens.

Af demenshandlingsplanen fremgår det også, at man ønsker at sikre en tværfaglig indsats af høj kvalitet. Hvordan kan man tænke socialpædagogers faglighed ind i det arbejde?

– For at vi kan sikre mennesker med demens en tryk alderdom, er det nødvendigt, at alle fagprofessioner taler sammen og koordinerer indsatsen, så den enkelte med demens og de pårørende oplever en sammenhængende indsats af høj kvalitet. En socialpædagogisk indsats kan være et meget vigtigt element. Ikke mindst for at finde ud af, hvad der giver mening for den

enkelte – og støtte mennesker med demens i at få overblik og struktur i hverdagen og styrke deres kommunikation og sociale relationer.

Hvor ser du, at pædagogik kan gøre en forskel i indsatsen overfor demente, herunder også med fokus på yngre demente?

– Jeg mener, at det er helt afgørende, at de ansatte i ældreplejen har de redskaber, de har brug for i deres daglige arbejde. Det er bl.a. derfor, vi i demenshandlingsplanen har prioriteret 145 mio. kr. til et kompetenceløft for medarbejderne i både kommuner og regioner. Når vi eksempelvis ser mennesker med demens, der er udadreagerende, skyldes det jo ofte en mistriksel og uro, der ikke bliver taget ordentlig hånd om. ■

Som socialpædagoger ser vi på borgerens ressourcer frem for de begrænsninger, sygdommen giver. Vi ser på alle de ting, vedkommende stadig kan – og på de behov, der ligger bag demensen

Tina Guldborg Jensen,
socialpædagog, Esehuset

Hendes erfaring er, at fysisk aktivitet, musik, dans, sang og bevægelse er med til at give de ældre beboere en øget livskvalitet.

– Jeg hører fx fra nattevagten, at beboere sover bedre, når de har været fysisk aktive. Og mine kolleger ude i afdelingerne fortæller, hvordan de oplever mere snak, socialt samvær og fælles hygge, når borgerne har danset sammen, siger Britta Seifert.

Og det er ikke kun om torsdagen, at hun aktiverer beboerne på Esehuset med sang, musik og dans – det er noget, man kan lægge ind mange gange i løbet af en dag.

– De her aktiviteter rører de ældre og aktiverer en hel masse følelser i dem – og nogle gange kan man nå utrolig langt ved lige at nynne en melodi eller sætte en cd på, for så glemmer borgerne deres sygdom og hverdagens udfordringer.

Fem psykologiske behov

På Esehuset arbejder samtlige medarbejdere på tværs af faglighed ud fra en fælles tilgang til borgerne baseret på den engelske psykologiprofessor Tom Kitwoods teori om personcentreret omsorg (se boks). Alle har derfor været på kursus og lært, hvordan man ud fra den såkaldte blomstermodel arbejder med at opfylde fem psykologiske behov hos den demente: Tilknytning, trøst, inklusion, identitet og beskæftigelse.

– Når vi fx danser erindringsdans, så har vi jo fat i alle fem behov. Borgerne føler sig knyttet til den, de danser med og får også oplevelsen af trøst, omhed og nærvær. Samtidig føler de sig inkluderet i et fællesskab, de finder ind til deres identitet og den, de var før sygdommen – og endelig giver dansen dem en meningsfuld beskæftigelse. Så på dansegulvet opfylder vi alle de vigtige psykologiske behov, siger Britta Seifert.

Og det med at opfylde de demente borgeres psykologiske behov er også det, der bærer det socialpædagogiske arbejde i hverdagen, lyder det fra Tina Guldborg Jensen.

– Som socialpædagoger ser vi på borgerens ressourcer frem for de begrænsninger, sygdommen giver. Vi ser på alle de ting, vedkommende stadig kan – og på de behov, der ligger bag demensen. Hvis en beboer fx hele tiden kommer og beder om cigaretter, så handler det nok ikke så meget om tobakken, men mere om et behov for nærvær og kontakt, siger hun og tilføjer, at hun i det daglige kommunikerer med borgerne med meget mere end ord.

De fem vigtigste psykologiske behov hos mennesker med demens

Den engelske psykolog Tom Kitwoods teori om personcentreret omsorg bygger på, at man skal opfylde fem psykologiske behov hos den demente:

Trøst: At trøste et andet menneske er at lindre smerte og sorg – og sørge for den varme og styrke, som kan sætte vedkommende i stand til at holde sammen på helheden, når denne er i fare for at bryde sammen.

Tilknytning: Vi mennesker knytter tætte relationer som en form for sikkerhedsnet under os. Uden denne fornemmelse af sikkerhed, som tilknytning giver, er det vanskeligt for nogen person at fungere optimalt.

Inklusion: Menneskelivets sociale natur gør, at det at være en del af en gruppe er essentielt for at overleve. Opfyldes behovet ikke, er det sandsynligt, at personen vil trække sig tilbage og gå i forfald.

Beskæftigelse: At være beskæftiget betyder at være involveret på en måde, som trækker på personens evner og kræfter. Fratager man mennesket muligheden for beskæftigelse, svinder deres evner hen, selværdet forsvinder og kedsomhed, apati og håbløshed træder i stedet.

Identitet: At have identitet er at vide, hvem man er. Det betyder at have en fornemmelse for kontinuitet med fortiden – en beretning at fortælle andre. Identitet opstår i et samspil.

TID Aktiviteter tager længere tid, når en socialpædagog står for dem – for det tager tid, hvis man vil ind og forstå, hvad der ligger bag den dementes adfærd, fortæller Tina Guldborg Jensen.

– Vi kommunikerer med følelserne. For selvom de ikke har sproget til at sige ‘hej Tina’, så kan de godt huske følelsen af, at jeg er rar at være sammen med. Og jeg har da ført lange samtaler med demente uden sprog, men hvor det handler om toneleje og rytme – og om at turde gå ind i deres verden og finde glæden dér.

Pædagogik tager tid

Mens Britta Seifert specifikt er ansat til at stå for aktiviteter for beboerne, så indgår både Tina Guldborg Jensen og Birgit Kisby i de team, der står for hverdagspleje og faste daglige aktiviteter omkring borgerne. Og her er der ikke noget med, at den ene faggruppe tæller mere end den anden.

– Vi kan ikke undvære hinanden – og borgerne kan ikke undvære nogen af os. Hvis en borger fx er udadreagerende og har det svært, så vil jeg som socialpædagog have fokus på, om han måske savner sine børn, eller om der er nogle andre ting, der frustrerer. Men min sundhedsfaglige kollega vil se på, om der er noget, der gør ondt. Er der måske en urinvejsinfektion? Eller er der feber? Så vores fagligheder komplementerer hinanden, siger Birgit Kisby.

Dog er der den helt grundlæggende forskel, at mange af hverdagens faste aktiviteter ofte tager længere tid, når det er en socialpædagog, der står for det, lyder det fra kollegaen Tina Guldborg Jensen.

– Det tager tid, hvis man vil ind og forstå, hvad der ligger bag en dement borgers adfærd. Tid, hvor man iagttager borgerens signaler, opbygger relationer og går de små skridt sammen med beboeren. Fx har jeg puttet en mandlig beboer, som bare ikke ville puttes. Men fordi jeg gav mig

tid til at sidde ved siden af ham en halv time før sengetid, gæbte højlydt, talte sagte og i en langsom rytme, og brugte mit kropssprog til at signalere sovetid, ja, så lykkedes vi.

Det handler om at invitere

Og mange af de værktøjer, socialpædagogerne på Esehuset tager i brug, kan da også synes helt banale. Som fx Britta Seiferts tilgang med aldrig at stille spørgsmål med ‘vil du’ til demensramte mennesker.

– Hvis du siger til en dement, ‘vil du med ned at danse – eller vil du have en kop kaffe?’, så svarer vedkommende nej – for en dement ved ikke, hvad spørgsmålet rummer. Derfor hører man ofte, at den her gruppe borgere ikke vil eller kan noget. Men prøv i stedet at sige, ‘jeg vil gerne invitere dig på en kop kaffe’ – eller ‘jeg vil gerne invitere dig over at danse’, så får det en helt anden værdi for borgeren, siger hun, inden hun med et smil bukker og nejer foran en mandlig beboer, som uden tøven takker ja til dagens næstsidste dans.

Selvom der nu er gået næsten en time, er der stadig godt gang i dansegulvet. Som små øer i det store lokale står flere af parrene i tæt omfavelse, mens de stille vugger i takt til tonerne.

– Jeg bliver rørt hver eneste gang, vi har erindringsdans – det er det, der gør, at jeg bliver ved, siger Britta Seifert, inden hun samler alle til det sidste faste ritual: Mens den jyske klassiker ‘Skuld gammel venskab rejn forgo’ fylder det store rum, finder beboerne igen sammen i en stor rundkreds med hinanden i hånden.

Hver og en synger med – for selvfølgelig kan alle huske teksten. ■

TRE SUCCESOPLEVELSER

TRE SOCIALPÆDAGOGER FRA PLEJECENTRET ESEHUSET GIVER HVERT DERES BUD PÅ, HVORNÅR DE HAR GJORT EN FORSKEL FOR EN DEMENT BEBOER

Britta Seifert

'JEG VED EN LÆRKEREDE' GJORDE FORSKELLEN

Jeg havde en borger, som allerhelst sad i sin stol og bestemt ikke ville samarbejde om at komme op af stolen i forbindelse med personlig pleje. Han var stor og tung, og ofte var vi flere medarbejdere om at få ham op, for han så personalet som fjender. Det var meget uværdigt. Som kontaktperson gik jeg jævnlige ind til ham alene, og stille og roligt fik vi opbygget et tillidsforhold. Vi talte fx om gamle film, og jeg fandt ud af, at han godt kunne lide at høre mig synge. En dag sang jeg 'Jeg ved en lærkerede' og gik hen og neje for at byde ham op. Jeg tog ham i hænderne – og han holdt fast i mine to pegefingre og fulgte med ud på badeværelset helt uden problemer. På den måde fandt jeg ud af, at vi med musik kunne få borgeren til at glemme det, der var ubehageligt for ham – og det gav et bedre og langt mere værdigt hverdagsliv.

Tina Guldborg Jensen

STIMULERER DEN EMOTIONELLE HUKOMMELSE

En kvinde med alzheimers demens var svær at hjælpe med personlig pleje. Hun blev vred og aggressiv, når vi kom tæt på – og jeg tænkte, at hun simpelthen ikke forstod, hvad det var, vi ville. Derfor forsøgte jeg at finde det rigtige sprog til at gøre situationen forståelig for borgeren. En dag, hvor hun var ekstra vred og ulykkelig, gav jeg mig instinktivt til at trøste hende. Jeg røg over i et toneleje, som jeg også bruger, når mine børn er ulykkelige. Det bevirkede, at kvinden også ændrede sit toneleje og kaldte mig mor – og så fik jeg lov til at vaske hende. Jeg tænker, at jeg ubevidst har stimuleret hendes emotionelle hukommelse og fremkaldt en stemning, måske med rod helt tilbage i hendes barndom, hvor det var ok at lade andre komme tæt på.

Birgit Kisby

MAN MÅ GODT VÆRE LIDT YDMYG

En mandlig borger flyttede ind hos os, da hjemmeplejen ikke længere ville komme hos ham. Han havde det rigtig skidt, fik meget antipsykotisk medicin og var ret voldsom og utilnærmelig. Flere kolleger var nærmest bange for ham. Hans negle var så lange som hønseringe, men ingen kunne få lov til at klippe dem. Stille og roligt fik jeg opbygget tillid mellem os, bl.a. fordi jeg aldrig overskred hans grænser og ikke forsøgte at bestemme over ham. Det handler nogle gange om at være lidt ydmyg. Skridt for skridt fik vi lov til at nærme os, og så fik jeg fat i en fodterapeut. Første gang hilste hun bare på ham, anden gang fik hun lov til at se hans flotte strømper, tredje gang kunne hun smøre fødderne ind – og til sidst klippe hans negle. I dag har han droppet meget af medicinen, han er holdt op med at ryge – og han fungerer rigtig fint i fællesskabet.

Vi tror på, at socialpædagoger kan være med til at give både mennesker med demens og deres familie og pårørende en bedre livskvalitet

Verne Pedersen, næstformand, Socialpædagogerne

Ny hvidbog om socialpædagogers rolle

Howdan kan socialpædagogik styrke den tværfaglige indsats på demensområdet? Det giver Socialpædagogerne en række bud på i en ny hvidbog, der inddrager både mennesker med demens, pårørende samt fagfolk, der arbejder på demensområdet

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk

Mennesket med demens i centrum. Personcentreret pleje og omsorg. KRAP, neuropædagogik – og inddragelse, medindflydelse og anerkendelse. I 'Hvidbog om demens og socialpædagogik', som Socialpædagogerne udgiver i forbindelse med forbundets konference om demens den 23. marts, fylder socialpædagogiske metoder og indsatser i demensarbejdet en del. For skal man forstå, hvad det er, socialpædagoger kan bidrage med for at løfte indsatsen over for mennesker med demens, er det vigtigt at forstå kernen i netop den socialpædagogiske faglighed.

Eller som socialpædagog Tina Ehlert fra Aktivitet og Udvikling i Viborg Kommune udtrykker det i hvidbogen:

– Vi ser altid ressourcer og muligheder frem for barrierer og problemer. Vi ser på, hvad de enkelte borgere kan og gerne vil, og så snakker vi om, hvordan vi kan tilrettelægge aktiviteter og samværsformer, som passer til netop deres situation. På den måde anlægger vi altid et positivt syn på borgernes muligheder – og så skaber vi de rammer og aktiviteter, der kan understøtte det. Jeg tænker, at det er den måde, vi bruger vores socialpædagogik på.

Bud efter socialpædagogers faglighed

Baggrunden for at sætte fokus på netop den socialpædagogiske faglighed på demensområdet er bl.a., at demens for alvor er kommet øverst på den politiske dagsorden med Folketingets vedtagelse af den nationale demenshandlingsplan 2025. Handlingsplanen præsenterer indsatser og initiativer, der netop har afsæt i ønsket om en tidlig, helhedsorienteret og tværfaglig indsats.

– Vi tror på, at socialpædagoger kan være med til at give både mennesker med demens og deres familie og pårørende en bedre livskvalitet. Et liv, hvor de får medindflydelse og oplever sig inkluderet i et socialt fællesskab, siger næstformand i Socialpædagogerne Verne Pedersen.

Hvidbogen kommer også omkring det faglige paradigmeskifte, der sker i disse år på netop demensområdet – hvor socialpædagogers faglighed i stigende grad efterspørges ud fra et udbredt ønske om en tværfaglig og helhedsorienteret indsats, der involverer flere faggrupper, og som sætter mennesker med demens og deres familier i centrum.

– Hermed siger vi ikke, at socialpædagoger skal erstatte andre kompetente faggrupper på området. Tværtimod. Socialpædagoger skal indgå i et tværfagligt samarbejde, der er afstemt efter borgerens konkrete behov. Dermed kan den socialpædagogiske faglighed være et betydningsfuldt supplement til den sundhedsfaglige indsats, lyder det fra Verne Pedersen.

Se mennesket bag sygdommen

I hvidbogen bidrager både mennesker med demens og deres pårørende og socialpædagoger, som arbejder inden for demensområdet, med eksempler og citater, der viser, hvorfor det giver god mening at tænke socialpædagogisk faglighed ind på demensområdet. Den røde tråd er, at det handler om at se mennesket bag sygdommen – og om at holde fokus på, at også mennesker med demens skal have mulighed for at bruge deres ressourcer og blive involveret i daglige gøremål og dermed få en aktiv hverdag på trods af sygdommen.

Daglig leder på Slotsgården i Horsens, Bente Falkenberg Juul, siger det sådan her i hvidbogen:

– Den største værdi ved vores socialpædagogiske tilgang er, at vi skaber øjeblikke af stjernestunder, hvor vi kan se smilet i øjnene og glæden boble hos det enkelte menneske med demens. Det er nok for os til at vide, at arbejdet med de socialpædagogiske metoder er den helt rigtige måde at arbejde med mennesker med demens på. ■

Hvidbogen præsenteres på Socialpædagogernes konference 'Styrket livskvalitet for borgere med demens' i Middelfart den 23. marts – og kan efterfølgende downloades fra www.sl.dk

DEMENS

Vi skal larme noget mere

Som socialpædagog på demensområdet står man ofte alene med den pædagogiske værktøjskasse. Derfor skal man stå ved sin faglighed – og gerne prale lidt mere af, hvad netop socialpædagoger kan, lød et af budskaberne på et netværksmøde i Kreds Nordsjælland

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk
Foto: Søren Kjeldgaard

De har mere end den socialpædagogiske faglighed til fælles rundt om bordet. De otte kvinder, der er mødt op til aftenens netværksmøde i Kreds Nordsjælland, arbejder alle inden for demensområdet. Som nattevagt, musikterapeut, i et daghjem – eller som pædagog på et omsorgs- og plejecenter.

Fælles for dem er også, at de ofte står alene med den socialpædagogiske værktøjskasse blandt

ergoterapeuter, sosu-assistenten, sygeplejersker og afspændingspædagoger.

– Vi har efterhånden en del medlemmer, der arbejder med ældre og demente borgere – og vi oplever, at mange af dem har et stort behov for at udveksle erfaringer og inspirere hinanden. For det er stadig forholdsvis nyt, at socialpædagoger ansættes på pleje- og omsorgscentre. Og det kræver noget særligt, når man skal trænge igennem med sin pædagogfaglighed på et felt, der traditionelt er bygget på en sygeplejefaglig tilgang, fortæller Birgit Anna Larsen, der er faglig sekretær på kreds-kontoret i Hillerød.

Netop derfor har hun taget initiativ til at etablere et netværk for medlemmer, der arbejder inden for demensområdet og afholder netværksmøder hver anden eller tredje måned.

– Nogle gange har vi et tema på dagsordenen, andre gange er det mere snak og netværk, der er i fokus. Det vigtigste er at få mulighed for at udveksle erfaringer med hinanden. Det handler jo om, at man ikke skal glemme sin faglighed, selvom man måske står lidt alene som pædagog.

EFTERSPURGT 'Mit arbejde handler meget om at aktivere beboerne med sang, musik og dans – og det oplever jeg, at plejehjemmene skrider på', siger Annette Møller Hansen der er musikterapeut på omsorgscentret Tolleruphøj i Frederikssund.

For hvis man vil lykkes med at arbejde mere tværfagligt på ældreområdet, så skal man som socialpædagog kende sin faglighed – og stå ved den, siger Birgit Anna Larsen.

Svært at løfte alene

Så snart 'hvad er der sket siden sidst'-runden går i gang, bliver det da også tydeligt, at det indimellem kan være lidt ensomt at være socialpædagog på et omsorgs- og plejecenter.

– Jeg savner at få min faglighed i spil. Men der er ikke andre pædagoger ansat, så det kan godt være en udfordring at få faglig sparring, fortæller en af deltagerne.

En anden følger op med at fortælle, hvordan det kan være svært over for kollegerne at sætte ord på, hvad det helt præcis er, man kan tilføje de ældres hverdag som netop socialpædagog.

– Det kan godt være lidt ensomt at trække det her læs, og jeg føler nogle gange, at det er svært at fungere som pædagog, siger en af kvinderne, som hurtigt suppleres af sidemanden.

– Jeg oplever ofte, at jeg med min faglighed godt kunne tænke mig at gøre tingene lidt anderledes, men det kan være svært, når der ikke er andre pædagoger ansat. Man kan altså ikke løfte alene.

Diskussionen viser ifølge Birgit Anna Larsen, at der er behov for den slags fortrolige rum, hvor alle kan få luft.

– Når man går alene med sin faglighed i en travl hverdag, så er det vigtigt, at man lige kan få vendt stort og småt i et netværk som vores, hvor alle jo ved, hvad det er for udfordringer, man står med som socialpædagog i arbejdet med ældre og demente.

Noget af det mest fantastiske

Men på trods af, at alle otte kvinder mere eller mindre arbejder som eneste socialpædagog blandt andre faggrupper, er begejstringen ikke til at tage fejl af.

– Jeg forstår simpelthen ikke, hvorfor der ikke er flere socialpædagoger, der arbejder med ældre, for det er noget af det mest fantastiske – og man

FORTROLIGT Når man er ene socialpædagog blandt andre faggrupper, kan et fortroligt rum med andre socialpædagoger være vigtigt, viser erfaringerne fra Kreds Nordsjælland.

kan i den grad se resultater af den socialpædagogiske tilgang, lyder det fx fra Annette Møller Hansen, som glad fortæller de andre rundt om bordet, at hun for nylig er blevet fastansat som musikerterapeut på omsorgscentret Tolleruphøj i Frederikssund.

– Jeg står bl.a. for musikterapi i en demensenhed, jeg arbejder meget med de urolige borgere og laver også musiktilbud i de palliative forløb. Mit arbejde handler meget om at aktivere beboerne med sang, musik og dans – og det oplever jeg, at plejehjemmene skrider på. Derfor skal vi som pædagoger virkelig larme så meget, vi kan, omkring vores faglighed, fortæller hun.

For i hverdagen oplever Annette Møller Hansen ind imellem, at de ældre borgere savner aktiviteter i deres hverdag.

– Mange sidder bare og venter på, at der skal ske noget. Så jeg gør fx det, at jeg går rundt med min guitar og spiller på alle afdelinger om formiddagen for at minde beboerne om, at der er sang og musik om eftermiddagen. Jeg arrangerer koncerter og inviterer pårørende indenfor – alt sammen fordi jeg ved, at når man har en hverdag, hvor der sker noget, og hvor man er aktiv som menneske, så er man mere tilfreds, man er træt på den naturlige måde, og man trives bare bedre, siger hun.

Tværfaglighed højner kvaliteten

Samme oplevelse har Ann Dorthe Engelhardt, som i ti år har arbejdet som pædagog på daghjemmet Frydenholm i Holte. Her arbejder hun i et tværfagligt team med bl.a. ergoterapeuter og afspændingspædagoger – og har en sygeplejerske som leder. Selvom hun er den eneste pædagog i sit team, oplever Ann Dorthe Engelhardt ikke, at hun står alene.

– Vi har udviklet et meget tæt tværfagligt samarbejde hos os, og jeg oplever virkelig, at vi får så meget energi af hinanden på tværs af fagligheder. Vores primære mål er at skabe en spændende og meningsfuld hverdag for gæsterne, fortæller hun – og remser nogle af aktiviteterne op.

– Vi har wellness, dansecaféer og masser af musik. Vi har ligeledes et tilbud målrettet yngre demensramte. Her er det muligt at være mere fysisk aktiv i en vandregruppe, som går 7-10 km sammen med bl.a. en naturvejleder. Derudover er der åbent hus to aftener om ugen som aflastningsmulighed for pårørende, hvis de har behov for lidt alenetid – og senest har vi sat gang i et 'Fortælle for livet'-projekt, hvor de ældre i grupper fortæller deres livshistorier, lyder det fra Ann Dorthe Engelhardt, som kun ser det som en fordel, at der er flere fagligheder i spil i arbejdet med demente.

– Det, at vi som personale hver især ved og kan noget forskelligt, er med til at højne kvaliteten i vores arbejde. Det handler om at finde energierne i krydsfeltet, når man arbejder tværfagligt. ■

Det er stadig
forholdsvis nyt, at
socialpædagoger
ansættes på pleje-
og omsorgscentre.
Og det kræver
noget særligt, når
man skal trænge
igennem med sin
pædagogfaglighed
på et felt, der
traditionelt er
bygget på en
sygeplejefaglig
tilgang

Birgit Anna Larsen,
faglig sekretær,
Kreds Nordsjælland

PSYKIATRI

Jeg synes, det er sejt, at vores fagforbund både tager sig af vores vilkår som medarbejdere – og samtidig er en vigtig stemme for de svageste i samfundet, som ikke selv har mulighed for at råbe op

Christian Freund, socialpædagog, døgnopholdet Bjerggade

Glæde over droppet lovforslag

Det omstridte lovforslag om socialpsykiatriske afdelinger er taget af bordet i sin nuværende form, og det glæder Socialpædagogerne – og en række socialpædagoger fra psykiatriområdet, der var samlet til møde i forbundet, da nyheden kom frem

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk og Jens Nielsen, jni@sl.dk

En virkelig god nyhed. Sådan opsummerer Socialpædagogernes næstformand Verne Pedersen regeringens beslutning om at skrotte det fremlagte forslag om oprettelse af nye socialpsykiatriske afdelinger til en gruppe psykisk syge, der anses for at være 'for farlige' til at bo på fx en socialpsykiatrisk boenhed.

Lovforslaget er af Socialpædagogerne og en lang række andre forbund og organisationer bl.a. blevet kritiseret for at åbne op for unødigt tvang – uden at løse de grundlæggende sikkerhedsproblemer.

– Det er virkelig en god nyhed, for vi har i Socialpædagogerne arbejdet ihærdigt for at få taget lovforslaget af bordet. Vi har bl.a. fået lavet et juridisk responsum, der påviste en mængde retssikkerhedsmæssige problemer, og vi har skrevet høringsvar, været til møder med politikere, skrevet læserbreve og på andre måder forsøgt at påvirke. Så det er fantastisk,

at politikerne nu har lyttet til os, siger Verne Pedersen.

Det var fungerende sundhedsminister Karen Ellemann (V), der meddelte, at lovforslaget er taget af bordet:

– Efter at have lyttet til flere af de centrale aktører på psykiatriområdet og drøftet lovforslaget med aftalepartierne ordførere, er jeg nået frem til den konklusion, at der er brug for at se nærmere på lovforslaget, sagde Karen Ellemann.

Hun vil nu indkalde satspuljepartierne for at drøfte udarbejdelsen et nyt lovforslag, der kan behandles i Folketinget efter sommerferien.

Glæde i mødelokalet

Nyheden om, at det oprindelige forslag var blevet droppet, kom tilfældigvis midt i det første møde i koordinationsgruppen for det nye faglige selskab om mennesker med sindslidelser, som er oprettet for de af Socialpædagogernes medlemmer, der arbejder på psykiatriområdet. Her kunne Verne Pedersen fortælle det videre, og tilfredsheden med nyheden blev i høj grad delt af koordinationsgruppens medlemmer:

– Da jeg hørte nyheden, blev jeg rigtig stolt og glad for min fagforening, sagde Else Margrethe Tvilhøj, der arbejder på Kollegiet Roesskovsvej i Odense, som er Odense Kommunes nye tilbud for unge med svære psykiatriske diagnoser.

– Det er så dejligt, at min fagforening har været på dupperne og har været foregangsmand for at få noget igennem.

Christian Freund, der arbejder på døgnopholdet Bjerggade

for voksne med psykiske lidelser i Aabenraa, er helt enig.

– Jeg synes, det er sejt, at vores fagforbund både tager sig af vores vilkår som medarbejdere – og samtidig er en vigtig stemme for de svageste i samfundet, som ikke selv har mulighed for at råbe op, siger han.

For få sengepladser

De otte socialpædagoger i koordinationsgruppen peger på en række punkter, hvor der kan sættes ind for at bedre forholdene, når politikerne nu skal til at genforhandle.

Morten Lendhøj fra Socialpsykiatrisk Center i Næstved påpeger bl.a., at der mangler flere sengepladser i behandlingspsykiatrien.

– Vi oplever, at folk bliver udskrevet uden på nogen måde at være færdigbehandlede og så kan nogle være til fare for andre, sagde han – og fastslog, at det ikke kun handler om bedre tilbud i behandlingspsykiatrien, men også om at opgradere socialpsykiatrien, der i dag også udsættes for besparelser.

– Et konkret eksempel er, at flere overgår til at få gruppestøtte frem for individuel støtte. Så hvis man har social angst, skal man fx møde frem til gruppestøtte inde i byen, og det er der nogen, der kan have rigtig svært ved. I det hele taget bliver der mindre af det, vi kalder ATA-tid, altså ansigt til ansigt-tid. Det er vigtigt, at politikerne får en forståelse for, hvor vigtigt det er med gode socialpsykiatriske dagtilbud, så man kan få den støtte, der skal til for at kunne indgå i samfundet, siger han.

Andre budskaber fra de otte socialpædagoger handlede om at sikre bedre overgange mellem behandlingspsykiatri og socialpsykiatri, at det i dagligdagen halter med gode tilbud til psykisk syge, at besparelser kan være med til at mindske sikkerheden, og at der skal være et generelt større fokus på et godt arbejdsmiljø.

Ny tidsramme

Det lovforslag om nye socialpsykiatriske afdelinger, der nu er taget af bordet, tog udgangspunkt i en politisk aftale fra efteråret, som satspuljepartierne – det vil sige alle Folketingets partier undtagen Enhedslisten – havde indgået.

Aftalen indeholdt også en række andre elementer end det omstridte forslag om socialpsykiatriske afdelinger som fx kompetenceudvikling og faste læger på kommunale botilbud. Det er kun de socialpsykiatriske afdelinger, der er taget af bordet i den foreslåede form – de andre initiativer gennemføres som planlagt.

Socialpædagogerne arbejdede sammen med andre forbund og organisationer om at påpege de store fejl og mangler i det nu droppede forslag, og nu vil parterne arbejde sammen om at komme med nye forslag til, hvordan man fagligt kan løse de problemer, der er på området.

Verne Pedersen påpeger, at der nu skal findes en holdbar løsning for hele psykiatrien, der både kan være til gavn for borgerne og forbedre de ansattes sikkerhed – og at nøglen er høj faglighed. ■

DYR OG PÆDAGOGIK

Succes med besøgshunde

TrygFonden Besøgshunde formidler kontakt mellem frivillige hundeejere og institutioner, der gerne vil have besøg af en firbenet ven. Det har været en stor succes i forhold til bl.a. udviklingshæmmede og senhjerneskadede, fortæller projektleder Galina Plesner

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

Foto: Søren Kjeldgaard

Til senhjerneskadede kan det fx være godt med en meget rolig hund, for ofte kan der gå et stykke tid, fra den senhjerneskadede beslutter at ville klappe hunden, til hånden rent faktisk gør det. Og så er det jo vigtigt med en hund, der bare sidder roligt og venter

Galina Plesner, projektleder, TrygFonden

Kan vi ikke også få en besøgshund? Sådan har det de senere år lydt fra flere medarbejdere på bl.a. institutioner for udviklingshæmmede, der havde hørt om TrygFondens besøgs-hundetjeneste for ældre, hvor frivillige hundeejere kommer på besøg på plejecentre for at lade de ældre få glæde af samværet med hunden.

Og forrige år åbnede TrygFonden så også op for, at andre målgrupper end ældre kunne få en besøgshund – fx senhjerneskadede, udviklingshæmmede og døende på hospicer.

– Og vi har virkelig fået god respons fra de nye målgrupper. Hundene skaber megen glæde, siger projektleder i TrygFonden Galina Plesner.

I alt er der tilmeldt 560 hunde i korpset TrygFonden Besøgshunde – og 630 plejeboliger, heraf 150 for 'andre målgrupper end ældre'. I nogle tilfælde er der tale om en blandet målgruppe af både ældre og andre målgrupper.

– Vi havde længe tænkt, at det var oplagt at udvide målgruppen til andre sårbare grupper end lige ældre – men vi ville vente, til vi havde materialet på plads, så vi kunne briefe hundeejerne på en god måde. For det kræver noget andet at komme ud på et botilbud for fx udviklingshæmmede, end det gør at komme ud på et plejecenter, fortæller Galina Plesner.

Hunde godkendes

Når man melder sig som frivillig hundeejer, skal hunden godkendes på en såkaldt session, hvor en dyrlæge undersøger hunden og laver en grundig adfærdstest, så man kan sikre, at hunden har det rette temperament og fx ikke er aggressiv. For at kunne teste hundene i et relevant miljø foregår

sessionen altid på et plejecenter. Her kan der ofte være en særlig lugt, og der kommer tit ældre mennesker forbi for at se på under prøvelserne.

– Og nogle hunde kan ikke lide det. De gemmer sig under stolen og venter bare på, at de skal gå igen. Og så bliver de ikke godkendt. Men vi gør meget ud af at forklare hundeejerne, at det ikke handler om at vurdere, om det er en god eller dårlig hund – men om at vurdere, om den kan få en god oplevelse med at være besøgshund eller ej. Vi taler også meget med hundeejerne om, hvordan man læser og arbejder med sin hund, når man er på besøg med den, fortæller Galina Plesner.

Hun gennemfører også personlige samtaler med hundeejerne, for det er meget vigtigt, at de har en god forståelse for, hvad de går ind til.

– De frivillige hundeejere melder sig, fordi de gerne vil gøre noget godt for andre mennesker. Men i begyndelsen af projektet var der en del, der sprang fra, når de så kom ud på plejecentrene og fx oplevede, hvordan det var at møde demente mennesker, der kan være svære at tale med. Og det vil vi gerne undgå ved at give en god briefing – og det er måske endog endnu vigtigere, når det drejer sig om besøg på fx botilbud for udviklingshæmmede eller senhjerneskadede, fordi det for nogle kan være endnu mere fremmed end et besøg på et plejecenter.

Briefer om målgrupper

De frivillige vælger selv, hvilke målgrupper de vil besøge – og ofte starter de med at komme på plejecentre og får så mod på også at komme på andre tilbud.

– Men der er helt klart mange frivillige, der er positive over for de andre målgrupper, siger Galina Plesner.

I briefinggen gør hun meget ud af at forklare, hvad der er særligt ved andre målgrupper end de ældre – samtidig med at hun understreger, at der altid er individuelle forskelle.

Når det drejer sig om mennesker med senhjerneskade, skal de frivillige hundeejere fx være opmærksomme på, at det for nogle kan virke overvældende at møde et menneske på ens egen alder, der har nogle helt andre livsbetingelser. Og når det gælder udviklingshæmmede, kan det være vigtigt at fortælle, at de nogle gange kan have et lidt voldsomt kropssprog.

OPLEVELSE Samvær med hunde som Tasi åbner op for, at man kan bruge sanserne – for pelsen er blød og snuden er våd.

– Derfor er der også nogle hunde, der er særligt gode til særlige målgrupper. Til senhjerneskadede kan det fx være godt med en meget rolig hund, for ofte kan der gå et stykke tid, fra den senhjerneskadede beslutter at ville klappe hunden, til hånden rent faktisk gør det. Og så er det jo vigtigt med en hund, der bare sidder roligt og venter. Når det gælder udviklingshæmmede, kan det derimod i nogle situationer være godt med en lidt mere aktiv hund, siger Galina Plesner.

Institutionernes ansvar

Institutionerne skal også godkendes til at kunne tage imod besøgshunde – og her bliver der lagt vægt på to ting: For det første skal der være en kontaktperson, en såkaldt besøgshunde-koordinator. For det andet skal institutionen være indstillet på at hjælpe kontakten mellem brugere og hundeejer i gang.

– Og især når det drejer sig om de særlige målgrupper, er det meget vigtigt, at besøgshunde-koordinatoren tager sig god tid til at briefe hundeejeren rigtig godt på forhånd. I den forbindelse har vi udarbejdet et samtaleark, der understøtter samtalen – og indgår i den startpakke, der sendes til institutionen efter godkendelse, fortæller Galina Plesner.

Både hundeejere og institutioner får i det hele taget en masse materiale, der skal understøtte projektet. Som et konkret eksempel nævner Galina Plesner spørgsmålet om, hvordan man undgår dårlige møder mellem hunde og personer, der fx ikke kan tåle hunde eller er bange for dem.

– Og her understreger vi, at det er institutionens ansvar, at hunden kun møder dem, der gerne vil møde den. For ligesom det kan være meget ubehageligt at møde en hund, hvis man er bange for hunde, kan det også være meget ubehageligt at være en hundeejer, der kommer, fordi man vil gøre noget godt for andre mennesker – og så bliver skældt ud af en person, der er bange for hunde. Helt kan den slags møder nok ikke undgås, men så er det i hvert fald vigtigt, at spillereglerne er defineret, siger hun.

Besøgshundetjenesten er landsdækkende, men man kan ikke være helt sikker på, at der er en frivillig hundeejer i nærheden.

– Men så har vi også oplevet eksempler på institutioner, der fx selv har annonceret efter hun-

deejere i lokale medier – hvorefter hundeejerne efterfølgende har tilmeldt sig og været til session.

Det er gratis at være med i TrygFonden Besøgshunde. ■

Læs mere på www.besoegshunde.dk, hvor det også er beskrevet, hvor du som institution melder dig til.

Effekten af besøgshunde

Karen Thodberg, der er biolog og seniorforsker på Aarhus Universitet, har stået i spidsen for en undersøgelse af effekten af besøgshundene. Hvordan reagerer ældre mennesker, når de får besøg af et menneske, der kommer sammen med henholdsvis en hund, en bamse og en robotsæl?

Undersøgelsen, der blev offentliggjort i 2013, viste, at de ældre havde mere fysisk kontakt med hunden og robotsælen end med bamsen – og talte mere om og med hunden og robotsælen, end de gjorde med og om bamsen. Men selvom robotsælen på mange måder kunne matche hunden, tabte de ældre interessen for den i løbet af de 12 besøg, de modtog, hvilket ikke skete ved hundebesøgene.

Undersøgelsen pegede dog kun på, at hundebesøgene havde en kortvarig effekt i form af en øget stimulering og aktivitet – forskerne kunne ikke måle en langtidseffekt i forhold til graden af demens eller depression.

For øjeblikket er Karen Thodberg og forskerkollegerne i gang med en ny undersøgelse, der handler om at finde ud af, hvilke former for besøg med hunde, der virker bedst. Hvilke slags aktiviteter skal man lave sammen med hunden og den ældre for, at det får den største effekt?

Det er Trygfonden, der finansierer forskningsprojektet.

DYR OG PÆDAGOGIK

Jeg har været vant til at arbejde med mennesker, og det er noget, jeg rigtig godt kan lide. Så da jeg hørte om besøgshundeordningen, fik jeg selv lyst til at være med. Jeg kan godt lide at glæde andre mennesker

Marianne Groesmeyer, hundeejer

Hunden Tasi gør en forskel

En gang om måneden får beboerne i Orkideen på Botilbuddet Blomsterhusene i Gentofte besøg af den hvide schæferhund Tasi – og det skaber glæde, ro og stolthed

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk
Foto: Søren Kjeldgaard

Jeg vil også. Også mig'. Maria Paaske råber begejstret, da hun ser den hvide schæferhund Tasi springe. Foran boenheden Orkideen på botilbuddet Blomsterhusene i Gentofte er alle otte beboere kørt ud på græsplænen for at lege med deres besøgshund, Tasi, som kommer på visit ca. en gang om måneden.

Socialpædagog Sisse Kræmmegaard rækker bolden til Maria Paaske og hjælper hende med at lukke fingrene om den.

– Kom, vi gør det sammen, siger Sisse Kræmmegaard.

– Er du klar?

– En, to, tre!

Og så flyver bolden gennem luften.

Tasi sætter af.

Snap!

Da hun klemmer kæberne sammen, sker det for fuld musik.

– Pi-i-i-i-i-iv!

Maria Paaske griner højt.

– Jeg hygger mig, siger hun.

Lommen fuld af godbidder

Det er socialpædagog Sisse Kræmmegaard, der har taget initiativ til, at Orkideen kom med i ordningen TrygFonden Besøgshunde.

– Jeg havde en enkelt dag haft min egen hund, Freud, med i Orkideen, så beboerne kunne hilse på ham – og især en af beboerne blev ved med at spørge, hvornår han kom igen. Men Freud er alt for urolig til at være besøgshund, og da jeg tilfældigt læste om besøgshundeordningen på nettet,

tænkte jeg, at det måske kunne være godt for os, siger Sisse Kræmmegaard.

Tasis ejer Marianne Groesmeyer har lommen fuld af godbidder.

– Sådan! Du er dygtig, siger hun til Tasi.

– Også mig! Jeg vil også, siger Maria Paaske, og lidt efter er det hende, der giver Tasi en belønning.

– Jeg har ikke givet hende aftensmad, for jeg vidste, at hun skulle have så mange godbidder, fortæller Marianne Groesmeyer, der til daglig arbejder som bogholder – en uddannelse hun tog, da hun for tyve år siden måtte sige farvel til jobbet som hjemmehjælper på grund af en skulderskade.

– Jeg har været vant til at arbejde med mennesker, og det er noget, jeg rigtig godt kan lide. Så da jeg hørte om besøgshundeordningen, fik jeg selv lyst til at være med. Jeg kan godt lide at glæde andre mennesker, fortæller hun.

Mere respons

Som barn kom Marianne Groesmeyer også på Lillemosegård, hvor hendes mor var socialpædagog, så hun er ikke fremmed overfor mennesker med udviklingshæmning.

– Jeg kommer også på et ældrecenter sammen med Tasi, men det er sjovere at komme her. Man får mere respons her end på ældrecentret, siger hun.

Ude på græsplænen vil Marianne Groesmeyer vise, hvordan Tasi kan gå på kommando.

Maria Paaske smiler stort, men en af de andre beboere, Christina Pehrson, ser beklemmt ud.

Da beboerne i sin tid snakkede om, hvorvidt de skulle få en besøgshund, var hun blandt skeptikerne, og det blev besluttet, at hun og nogle andre kunne drikke kaffe i den anden ende af huset, så de ikke behøvede møde hunden. Men da Tasi endelig kom, blev de alle sammen så nysgerrige, at de alligevel ønskede at møde hende.

– Jeg kan ikke lide det, Marianne. Jeg vil ikke have det, siger Christina Pehrson, da Marianne Groesmeyer gør klar til at lade Tasi gå.

Bagefter fortæller Sisse Kræmmegaard, at hun hele tiden er opmærksom på beboernes signaler, når Tasi er på besøg.

– Selv om Marianne er rigtig dygtig og sikkert sagtens kunne være alene med beboerne, lader jeg hende aldrig være det. Det er ikke hendes opgave at stå for det pædagogiske – det er min opgave. Og jeg skal sørge for, at alle får en god oplevelse, fortæller hun.

Ligesom fyrværkeri

Et splitsekund overvejer Sisse Kræmmergaard, om hun skal foreslå, at Christina Pehrson kører væk, mens Tasi gør. Så vurderer hun alligevel, at det kan blive en god oplevelse, hvis bare Christina Pehrson får lidt støtte. Og Sisse Kræmmergaard sætter sig på hug, så de kommer i øjenhøjde.

– Tasi gør kun én gang, siger hun.

– Og hun gør kun, når Marianne beder hende om det.

– Er I klar, spørger Marianne Groesmeier.

Alle gør tegn til, at ja, det er de.

– Uh, det er lidt ligesom fyrværkeri, siger Sisse Kræmmergaard til Christina Pehrson.

Og så giver Marianne Groesmeier en kommando.

Vuf!

Tasi gør én gang. Så er der stille.

– Er det ikke fantastisk, Christina, at Marianne har en hund, som kun gør, når Marianne beder hende om det, spørger Sisse Kræmmergaard.

Jo, det er Christina Pehrson helt enig i.

Mange pædagogiske overvejelser

Pernille Hansen er også en af de beboere, der på forhånd var lidt nervøs ved tanken om en hund. Nu tager hun mod til sig.

– Jeg vil også gerne give Tasi en godbid, siger hun.

Da Tasi har fået endnu haps, roser Maria Paaske.

– Du er dygtig, Pernille. Du er dygtig, når du gør det der med Tasi.

Bagefter fortæller Sisse Kræmmergaard, at netop den bemærkning fik glæden til at boble inde i hende.

– Jeg tænkte: Yes, det var jo lige det, jeg ville: Skabe et større fællesskab mellem beboerne, fordi de er sammen om Tasi.

Hun forklarer, at der ligger pædagogiske overvejelser bag alt, hvad der har med Tasi at gøre. Ud over det relationspædagogiske og ideen om et fælles tredje, drejer det sig blandt andet om kommunikations- og mestringspædagogik.

SAMARBEJDE En, to, tre... Og nu. Sisse Kræmmergaard og Brian Hansen kaster bolden i fællesskab.

Det er helt tydeligt, at det betyder meget for beboerne, der fx har taget billeder af Tasi for at vise dem på deres arbejdsplads. Og så handler det selvfølgelig også bare om at skabe glæde i hverdagen

Sisse Kræmmergaard,
socialpædagog, Orkideen

KONTROL Marianne Grosmeier har helt styr på Tasi, og hunden hopper fx kun op til de beboere, der ønsker det.

– De kommunikationspædagogiske aspekter handler fx om, at beboerne kan overføre noget fra samværet med hunden til samværet med andre mennesker. Fx er der en af beboerne, som har det med at klappe hårdt på folk, når han gerne vil i kontakt, og når han gør det på Tasi, går hun sin vej. Så det er med til at gøre det meget tydeligt for ham, at det ikke er en god måde at kommunikere på, fortæller Sisse Kræmmergaard.

Tør mere

Det mestringspædagogiske handler om at give beboerne små udfordringer, så de får oplevelsen af at kunne klare mere, end de troede, de kunne – sådan som det fx har været tilfældet for Christina Perhson og Pernille Hansen, der begge er gået fra at være lidt bange for hunde til at nyde samværet med Tasi.

– Det er jo stort, når man lige pludselig kan mestre noget, man ikke har troet, at man kunne

mestre. Og det er helt tydeligt, at det betyder meget for beboerne, der fx har taget billeder af Tasi for at vise dem på deres arbejdsplads. Og så handler det selvfølgelig også bare om at skabe glæde i hverdagen, siger Sisse Kræmmergaard.

Når man spørger beboerne, giver de alle udtryk for, at det er dejligt med en besøghund.

Brian Hansen har ikke så stort et verbalt ordforråd, men med to fingre viser han et tegn, der betyder glæde. Og så laver han en tydelig U-lyd for 'hund'.

– Det er jo faktisk din skyld, Brian, at vi fik Tasi. Du har jo haft hund som barn og er rigtig glad for hunde, er det ikke rigtigt? Og du blev ved med at spørge, hvornår min hund kom igen. Men vi kan jo desværre ikke have hund her, så det er rigtig dejligt, at vi alligevel kan have glæden ved en hund, når Marianne og Tasi kommer på besøg, lyder det fra Sisse Kræmmergaard.

Pernille Hansen fortæller, at hun også er rigtig glad for Tasi.

– Jeg var lidt bange før, men jeg er ikke bange nu, siger hun.

– Ja, og kan du huske, hvad du inviterede Tasi til at gøre? Da du havde mødt hende først gang, spørger Sisse Kræmmergaard – og så bryder Pernille Hansen ud i et stort smil.

– At ligge i min seng.

Maria Paaske har derimod aldrig været bange for hunde.

– Jeg havde hund som barn. Hunde giver mig ro. Jeg slapper af. Jeg ved ikke hvorfor, siger hun.

– Nej, siger Sisse Kræmmergaard.

– Jeg kan også godt lide hunde, og jeg ved heller ikke hvorfor... Men, Maria, jeg tænker – og det er bare en tanke – når man nu får besøg af sådan et pelsdyr, så tænker man ikke på så mange andre ting. Så tænker man bare på den. På at den vil op til en. Og at den vil have en godbid.

– Ja, siger Maria Paaske.

– Og at den vil ud at gå en tur. ■

DYR OG PÆDAGOGIK

Bare hun hørte deres trippen på linoleumsgulvet, lo hun højt af grin på en måde, hun ellers aldrig lo. Hun oplevede virkelig en dybtfølt lykke ved at møde de hunde

Cathrine Nicla Andersen, nyuddannet socialpædagog

Cathrines hunde kom med i aftenvagt

Som led i sin uddannelse til pædagog har Cathrine Nicla Andersen lavet et såkaldt pædagogisk udviklingstiltag, hvor hun tog sine to hunde med i aftenvagt på et botilbud for psykisk syge og udviklingshæmmede. Det blev en stor succes

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

Det var vanvittig godt. Jeg kan slet ikke komme på noget alternativ, der ville have været lige så godt for beboerne'. Så store ord bruger den nyuddannede pædagog Cathrine Nicla Andersen, når hun skal beskrive resultatet af et såkaldt pædagogisk udviklingstiltag, hvor hun som pædagogstuderende i praktik skulle afprøve noget nyt – og eksperimenterede med at tage sine to hunde med i aftenvagt på et botilbud for voksne psykisk syge og udviklingshæmmede.

Cathrine Nicla Andersen arbejdede med SMTTE-modellen, hvor man på forhånd udpeger nogle tegn, som man kan bruge til at evaluere, om det går, som man ønsker. Hun ville bl.a. se efter, om beboerne viste begejstring for at deltage i aktiviteter med hundene, om de talte til hende om aktiviteterne – og om de selv opfordrede hundene til at få deres selskab. Og det viste sig hurtigt, at mange af beboerne udviste netop de tegn, hun havde sat som succeskriterier.

– Der gik ikke lang tid, før de begyndte at købe godbidder til hundene, og når jeg ikke havde hundene med, spurgte de mig: 'Hvordan har hundene det nu? Er de hjemme ved din mand?', fortæller hun.

Særligt en af beboerne udviste stor begejstring:

– Hendes kognitive niveau er sådan, at hun ikke kunne huske hundenes navn, selvom hun

havde været sammen med dem fire gange om ugen i et halvt år. Men bare hun hørte deres trippen på linoleumsgulvet, lo hun højt af grin på en måde, hun ellers aldrig lo. Hun oplevede virkelig en dybtfølt lykke ved at møde de hunde, fortæller Cathrine Nicla Andersen.

Fagligheden med

Cathrine Nicla Andersen observerede også et fællesskab mellem beboerne omkring hundene.

– Fx var der en af beboerne, der ikke kunne nå hundene fra sin kørestol, og så var der en anden beboer, der fik hunden op på sin rollator og skubbede den over, så den anden beboer kunne komme til at klappe.

Inden Cathrine Nicla Andersen kom i praktik, havde hun været med i et projekt med læsehunde, hvor børn med læsevanskeligheder læser op for hunde, og i den forbindelse var hendes hunde blevet trænet.

– Og det er meget vigtigt, at hundene er parate til opgaven. Det kan gå helt galt, hvis man bare lige tænker, at man kan tage sin hund med ind på et botilbud, for man skal jo fx være helt sikker på, at den ikke bider. Og en utrænnet hund kan godt have svært ved at aflæse udviklingshæmmedes kropssprog, siger hun.

Cathrine Nicla Andersen lægger også vægt på, at man hele tiden skal have fagligheden med.

– Blandt personalet på botilbuddet var der i begyndelsen nogle, der sagde, at de godt kunne forstå, at jeg ville have hundene med i aftenvagt, fordi det ellers var lang tid for dem at være alene – men man skal altså ikke tage hundene med for hundenes skyld. Det skal være fordi, de kan give beboerne noget særligt, og det skal man fagligt kunne argumentere for, siger hun.

I dag er Cathrine Nicla Andersen ikke længere i praktik på bostedet, men da hun bor i nærområdet, kigger hun stadig forbi med hundene, når hun er ude at gå tur med dem. ■

UDVIKLINGSHÆMMEDE

Både den kompenserende, den rehabiliterende og den udviklende indsats er en del af den socialpædagogiske kernefaglighed, men det er ikke sikkert, at det er det, medarbejderne får mulighed for at lave på de store institutioner

Alle har ret til et ligeværdigt liv

Det er i dag en kamp at sikre mennesker med udviklingshæmning gode og anstændige levevilkår, mener Anni Sørensen, der er LEVs nyvalgte formand. Men hun er klar til at kæmpe for deres rettigheder

Af Lone Marie Pedersen, redaktionen@sl.dk
Foto: Ricky John Molloy

Nogle kalder hende for handicaporganisationernes guerillakriger, der er klar til at gå i kamp for mennesker med udviklingshæmnings rettigheder. Men selv bryder Anni Sørensen sig ikke om ordet kriger, for det er ikke en krig, landsforeningen LEV's nyvalgte formand fører.

– Det handler om at være en stemme for mennesker med udviklingshæmning, siger den 57 årige formand.

Men i den sammenhæng vil hun godt bruge ordet kamp.

– Der kan både være tale om en kamp i betydningen åbne uenigheder og en insisteren på, at også mennesker med udviklingshæmning har ret til det gode liv, som vi skal kæmpe for. Og kamp i betydningen at arbejde for dialog og konsensus (enighed, *red.*). Historisk er der tradition for konsensus på handicapområdet, og det er til alles fordel, hvis dialogen kan styrkes.

Anni Sørensen er parat til opgaven som formand. Der er brug for, at LEV's stemme bliver hørt, mener hun.

– Vi må erkende, at det i dag er en kamp at sikre mennesker med handicap gode og anstændige levevilkår, og der skal kæmpes både lands- og

lokalpolitisk. Men der er også en værdipolitisk kamp, der skal føres. Fx oplever vi i dag, at man politisk kan diskutere, hvorvidt vi har råd til at give handicappede de samme levevilkår, som resten af befolkningen har.

– Det er vigtigt, at vi har begge dele med, når vi skal sætte rammerne for det gode liv for mennesker med udviklingshæmning. Vi har brug for en debat om, hvad det er for en forråelse, der går gennem samfundet, siden vi kan behandle de svageste så dårligt.

Anni Sørensen er vant til at være i front for handicappedes rettigheder. For 20 år siden fik hun sin anden søn, der er født med Downs syndrom. Hun blev aktiv i LEV i Aarhus, som hun i en årrække har været formand for. Det samfundsmæssige engagement har altid ligget i hendes personlighed. Allerede som studerende engagerede hun sig i de lærerstuderendes forhold. Med sønnens handicap er det så LEV, hun især har kastet sine kræfter ind i.

Betal for din egen ledsager

LEV arbejder ofte sammen med Socialpædagogerne og andre organisationer om at skaffe gode forhold for handicappede. Og som regel er Socialpædagogerne og pårørendeorganisationen LEV enige om hovedspørgsmålene i et problem eller et lovforslag. Men er der uenighed, så går Anni Sørensen ikke af vejen for at tale både Folketinget og de faglige organisationer midt imod.

Det gør hun i den nuværende debat om, hvorvidt bostedet skal have lov til at sælge socialpædagogisk ledsagelse til deres beboere. Det mener et flertal i Folketinget, som har fremsat et lovforslag, og det mener nogle fagfolk, bl.a. Socialpædagogerne. Men Anni Sørensen og LEV er imod. I sin første PRIK-kommentar i Socialpædagogen (se nr.

I stedet for at tale om, at mennesker med udviklingshæmning skal inkluderes i samfundet på lige vilkår med resten af befolkningen, er der nærmest en manisk påstand om, at de er 'alt for dyre'. Det er en sproglig forræelse og en nytænkning, der er uetisk og menneskefjendsk

20/2016 fra den 16. december) skriver hun bl.a., at ordningen ikke er en gave til de handicappede, men derimod 'et angreb på de rettigheder, som eksisterer i dag'.

– Vi er bange for, at kommunerne nu vil skære deres serviceniveau ned til nul dage årligt – sådan som mange kommuner allerede har gjort. Derved bliver ordningen ikke et tilkøb for den enkelte borger, men derimod den eneste mulighed, der er for selv at komme på ferie. Det er reelt det samme som brugerbetaling

Hun understreger, at LEV bestemt ikke er imod, at handicappede selv kan købe nogle ydelser ud over de kerneydelser, der er fastlagt i serviceloven.

Og her er vi så ved 'ondets rod', fordi netop kerneydelserne er en meget elastisk størrelse, fortæller Anni Sørensen.

– Det kan godt være, at handicappede har ret til at komme nogle dage på ferie med pædagogisk støtte, som Ankestyrelsen for nylig har fastslået i en principafgørelse. Men i serviceloven står der ikke noget om hvor mange dage, man har ret til, og mennesker med udviklingshæmning er en svag gruppe, som har vanskeligt ved at kæmpe for sine rettigheder fx ved at søge kommunen om ledsagelse eller klage over en afgørelse.

Hun forstår ikke, hvorfor politikerne ikke vil skrive minimumsrettigheder til feriedage med ledsager ind i loven.

– Når nu politikerne er enige om, at handicappede som en kerneydelse skal have ret til at få pædagogisk ledsagelse med på ferie, hvorfor kan man så ikke blive enige om at skrive et minimumsniveau af feriedage ind i lovteksten? LEV ønsker, at loven beskytter mennesker med udviklingshæmning, så der lovgivningsmæssigt er fastsat et basisniveau, som er en ret og ikke noget, som den handicappede måske kan få i de kommuner, der overholder loven.

Anni Sørensen mener, at den samfundsmæssige debat om ret til at købe ledsager er kørt helt af sporet.

– Det handler jo ikke om, at handicappede nu får lov til at købe en ledsager med på ferie. Det har man altid kunnet. Derimod lægger lovforslaget op til, at bostedet som noget helt nyt får lov til at sælge ydelser, så den handicappede kan købe en af bostedets socialpædagoger med på ferie. Hvad med de handicappede, som ikke har råd til at købe

en socialpædagog? Eller dem, som er så handicappede, at de skal have to med på tur. Det bliver dyrt.

En stemme, der kan høres

Anni Sørensen er blevet formand i en tid, hvor LEV kan fejre sit 65 års jubilæum og se tilbage på en stor udvikling i forholdene for mennesker med udviklingshæmning.

Indtil omkring 1960'erne var de gemt bort på store institutioner og blev ikke betragtet som mennesker eller tillagt en samfundsmæssig betydning. Men i slutningen af 1960'erne og i årene efter blev de store centralinstitutioner nedlagt, og den lægefaglige ledelse blev udskiftet med en socialpædagogisk faglighed, fortæller hun.

– Den udvikling skabte et helt andet syn på mennesker med udviklingshæmning. De blev synlige i samfundet, fik egen bolig og med socialpædagogisk støtte fik de mulighed for at leve et selvstændigt liv.

Og på det værdipolitiske område skete der også store ting.

– Det samfundsmæssige menneskesyn på mennesker med udviklingshæmning ændrede sig positivt, og de blev tillagt en værdi alene i kraft af, at de var mennesker. De fik ret til beskæftigelse og uddannelse, og holdningen var, at alle uanset handicap kunne udvikle sig, hvis de fik mulighed for at få den rette socialpædagogiske støtte.

– Det var en fantastisk udvikling, som ikke mindst skyldtes en flot faglig socialpædagogisk indsats. Socialpædagogernes opmærksomhed var rettet mod det enkelte menneskes personlige behov og udviklingsmuligheder. Samtidig havde de fokus på det store projekt: at skabe et godt samfund for mennesker med udviklingshæmning. Mange af socialpædagogerne så sig også som samfundsforandrende aktører.

Tilbage på sporet

Men med strukturreformen i 2007, en opbremsning af økonomien og en ny politisk debat om værdier, er det som om, at samfundets holdning til mennesker med udviklingshæmning har ændret sig, fortæller Anni Sørensen.

– I stedet for at tale om, at mennesker med udviklingshæmning skal inkluderes i samfundet på lige vilkår med resten af befolkningen, er der nærmest en manisk påstand om, at de er 'alt for

dyre'. Det er en sproglig forråelse og en nytænkning, der er uetisk og menneskefjendsk.

Anni Sørensen vil have vendt den samfundsmæssige holdning.

– Handicappolitikken skal tilbage på sporet, og LEV skal være den stemme i debatten, som insisterer på respekten for alle menneskers værdi og værdighed. Samfundet skal være forpligtet til at sikre ordentlige vilkår og udviklingsmuligheder uanset handicap.

En af de kampe, som LEV i disse år kæmper, er at forhindre de store institutioner, som mange steder er blevet bygget eller bliver bygget, fortæller Anni Sørensen.

– Det kommer igen til at ligne opbevaring frem for udvikling for den enkelte beboer. De store institutioner skaber hverken mulighed for, at handicappede kan have et liv så tæt på det normale som muligt, eller sikrer dem inklusion og medborgerskab. I stedet får de handicappede et såkaldt sutskoliv.

Hermed mener Anni Sørensen, at mennesker med udviklingshæmning kan risikere at leve et helt liv i sutsko uden at komme uden for en dør, fordi alle aktiviteter foregår på institutionen.

Socialpædagogernes kernefaglighed

Anni Sørensen efterlyser en samfundsmæssig værdidebat om forholdene for mennesker med udviklingshæmning.

– I dag er der mest fokus på, at de handicappede skal rehabiliteres, og at de kan flytte sig udviklingsmæssigt, hvor målet er, at de skal kunne klare sig selv. Det er godt. Men vi skal holde fast i, at der også skal være en kompenserende faglig indsats, hvor man ikke nødvendigvis flytter sig fra A til B, men i stedet skal have hjælp til at leve det gode liv. Hvis ikke vi gør det, så bliver nogle handicappede afskrevet som mennesker, der ikke er værdifulde at investere i.

Hun mener, at LEV og Socialpædagogerne sagtens kan finde hinanden i fælles kamp for bedre forhold for handicappede. For det handler også om, at socialpædagogers faglighed kommer i spil.

– Både den kompenserende, den rehabiliterende og den udviklende indsats er en del af den socialpædagogiske kernefaglighed, men det er ikke sikkert, at det er det, medarbejderne får mulighed for at lave på de store institutioner.

Hun tror på, at der igen kan skabes anstændige forhold for handicappede og glæder sig over, at forældre til handicappede ofte er meget aktive og ikke finder sig i hvad som helst.

– Vi lever i en ny tid, hvor de pårørende har andre forventninger end tidligere. De er ikke skamfulde over at have et barn med udviklingshæmning, og de finder sig ikke i institutioner, hvor der lever 80 beboere. De er klar til at presse på den politiske dagsorden, så deres børn kan leve et så inkluderende liv som muligt. ■

RESPEKT Som ny formand for LEV vil Anni Sørensen kæmpe hårdt for at få handicappolitikken tilbage på sporet – og arbejde for, at LEV bliver den stemme i debatten, som insisterer på respekten for alle menneskers værdi og værdighed.

ARBEJDSMILJØ

Den vigtigste lære ved kurset er, at man grundlæggende skal kende sin egen krop og vide, hvad den kan, og hvornår og hvorfor den gør ondt. Og gør det ondt, er det fordi, jeg gør noget galt. Det er udgangspunktet for at forbedre det fysiske arbejdsmiljø

Lene Fornitz, tværgående AMR, Center for Handicap, Lolland Kommune

Ergonomien ind i hverdagen

Gode arbejdsstillinger og ergonomi lærer man ikke på pædagoguddannelsen, men socialpædagogers krop er også et arbejdsredskab, som skal passes på. Center for Handicap på Lolland har som mål at få det fysiske arbejdsmiljø integreret i pædagogikken

Af Marie Dissing Sandahl, mds@sl.dk
Foto: Hanne Loop

Lavere sygefravær, større trivsel og færre arbejdsskader. Der er mange gode grunde til, at ergonomi og korrekte forflytningsteknikker er flyttet permanent ind på de socialpædagogiske arbejdspladser i Center for Handicap, som hører under sektoren Social og Arbejdsmarked i Lolland Kommune.

– Ideen opstod, da vi i MED-udvalget arbejdede med, at arbejdspladsen skulle sundheds certificeres. Og behovet for undervisning i ergonomi er der helt sikkert, for det lærte vi ikke på seminariet. Men det er jo helt grundlæggende for vores fysiske tilstand, hvordan vi bruger kroppen, og at vi skal bruge den rigtigt for at undgå muskelskelet-skader. De kan være både nedslidende og invaliderende, og det er med til at give højt sygefravær, siger Lene Fornitz, der er tværgående arbejdsmiljørepræsentant for socialpædagoger ansat i Center for Handicap.

I samarbejde med de andre arbejdsmiljørepræsentanter og arbejdsmiljøgruppen i Center for Handicap fik Lene Fornitz tilrettelagt en kursusrække, hvor fysioterapeuter med særlig viden om arbejdsmiljø, forflytningsteknikker og ergonomi underviste i kroppens indretning, korrekte arbejdsteknikker, og hvordan man ved at skabe små ændringer i hverdagens arbejde kan forebygge smerter og arbejdsskader resten af livet.

– Efter kurserne har jeg hørt socialpædagogkollegaer fortælle, hvor overraskede de var over, hvad de kunne bruge den nye viden fra kurset til i deres hverdag. Ja, de gav udtryk for at sidde med armene over hovedet af begejstring. Og det er godt at se, for der har været lidt modstand mod projektet i starten, fortæller hun.

Ergonomisk paradigmeskifte

Da nogle borgere med handicap måske ikke vejer særlig meget og derfor er lette at flytte på, har mange ansatte været vant til at forflytte borgeren på deres egen, måske uhensigtsmæssige måde. Men forebyggelse af fysiske skader og slid er virkelig nødvendig, slår Lene Fornitz fast – også for borgernes skyld. For sådan får de en mere behagelig måde at blive forflyttet på, da der også kan ske skader den anden vej rundt, hvis det fysiske arbejdsmiljø ikke er i orden, pointerer hun.

Socialpædagoger på handicapområdet befinder sig tit i stillinger med bøjede rygge, når borgere i kørestole fx skal hjælpes ind i busser, og sikkerhedsseleer skal spændes fast på kørestolene. Her er der samtidig uhensigtsmæssige vrid i kroppen, og det kan især mærkes i ømme rygge og knæ efter mange års arbejde, forklarer Lene Fornitz.

– Den vigtigste lære ved kurset er, at man grundlæggende skal kende sin egen krop og vide, hvad den kan, og hvornår og hvorfor den gør ondt. Og gør det ondt, er det fordi, jeg gør noget galt. Det er udgangspunktet for at forbedre det fysiske arbejdsmiljø, siger hun.

Og kurset i ergonomi skal ikke bare være en døgnflue, mener Lene Fornitz, der har ambitioner om et paradigmeskifte, så ergonomien også fremover kommer til at være i fokus.

– Vi skal have ændret tankegangen, så korrekt udførte arbejdsstillinger kommer ind som en naturlig del af vores arbejde. Og vi skal blive gode til at minde hinanden om det og holde fast i det, så det fysiske arbejdsmiljø bliver tænkt med ind i pædagogikken, siger hun. ■

ARBEJDSMILJØ

Arbejdsteknik skal ind på lystavlen

Arbejder du ofte i asymmetriske stillinger, hvor du fx roterer i ryggen, eller løfter du jævnligt mere end 15 kilo med lang rækkeafstand eller med én hånd? Så viser forskning, at du er i risikogruppen for at udvikle skader i ryggen

Af Marie Dissing Sandahl, mds@sl.dk
Foto: Hanne Loop

Hvor starter man med at forbedre det fysiske arbejdsmiljø, som for mange socialpædagoger er nødvendigt, men ikke nødvendigvis en del af kulturen på arbejdspladsen? Fysioterapeut Maiken Böcher fra CityFys har undervist socialpædagoger i bl.a. Lolland Kommune i ergo-

nomisk korrekte forflytninger og sunde arbejdsstillinger. Læs hendes råd til selv at komme i gang.

Hvordan kommer man i gang med at forbedre det fysiske arbejdsmiljø?

Man kan fx starte med at lave en arbejdspladsvurdering, den lovpligtige APV, for at få øjnene op for, hvor skoen trykker – altså hvilke situationer, der føles belastende. Derefter er det en god idé at få en konsulent ud til dels at undervise i ergonomi, altså fortælle om risikofaktorerne for at få skader i ryggen og kroppen, og dels hjælpe med at udrede problemerne.

Hvad er de typiske risici i det fysiske arbejdsmiljø for socialpædagoger?

Socialpædagogernes har ofte et belastende fysisk arbejdsmiljø, fordi de skal hjælpe stærkt fysisk – og måske psykisk – handicappede mennesker. De

står ofte i akavede stillinger, udfører tunge løft og udsættes for pludselige, uventede bevægelser, som alle kan medvirke til skader i bevægeapparatet. Ergonomi indgår ikke i socialpædagogerens uddannelse og er derfor ofte ikke en del af kulturen på arbejdspladsen. Arbejdsforholdene skal ifølge Arbejds miljøloven være sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarlige, og medarbejderne skal have den nødvendige uddannelse i at udføre arbejdet, så de undgår skader, ligesom de nødvendige hjælpemidler skal være til rådighed. Men når det er sagt, er det også vigtigt, at du selv gør noget for at holde din krop ved lige – det gælder både for muskelstyrke, kondition og din vægt. Det er vigtigt at forstå, at din krop aldrig bliver stærkere, end den var, da du var i 30'erne – du taber mellem 0,5 og 1 pct. af din muskelstyrke om året, hvis du ikke træner aktivt – så det er altså ikke nok, at du bruger din krop på arbejdet. Det gode ved historien er dog, at du til hver en tid kan gå i gang med styrketræning og dermed nedsætte muskeltabet.

Hvad skal man gøre for at forebygge skader i bevægeapparatet?

Først og fremmest er det nødvendigt at kende risikofaktorerne – altså at der er sammenhæng mellem forskellige arbejdsbelastninger og skader i ryggen, nakken, skuldrene osv. Det er her, ergonomiundervisningen kommer ind, så alle har det samme udgangspunkt og er enige om, hvordan man vil hjælpe den enkelte borger. Det giver også tryk for borgeren. Opbakning fra ledelsen er af stor betydning for, at forandringen kan ske, fordi det tager tid at ændre gamle vaner – også i det daglige arbejde. Og den tid skal lederen bevilge. Ofte er det også nødvendigt at anskaffe nye hjælpemidler og måske foretage ændringer i bostedernes indretning, og det skal ledelsen have forståelse for. Det kan være en god idé, at hvert enkelt bosted anskaffer en grundbog i ergonomi, så per-

KROPSBEVIDSTHED På kurset fik de ansatte udover undervisning i kroppens opbygning også konkrete øvelser, hvor de først mærkede, hvordan det var at udføre en bevægelse på en forkert og uhensigtsmæssig måde. Bagefter udførte de samme bevægelse på en ergonomisk korrekt måde. På en måde 'lærer man med kroppen'.

sonalet til enhver tid kan slå op og finde forslag til gode forflytninger og opfriske principperne for hensigtsmæssig arbejdsteknik.

Hvordan undgår man uhensigtsmæssige arbejdsstillinger?

Det handler om at bruge sin viden om, hvad asymmetriske stillinger er og gør ved kroppen, og om kropsbevidsthed. Du skal lære dig at stabilisere ryggen ved at suge navlen ind mod rygsøjlen, så snart du rejser dig fra stolen og skal udføre arbejde (eller træne). Helt konkret skal man altid stå med det ene ben forrest, man skal stå i bevægelsens retning og bruge begge hænder. Samme arm og ben skal være fremme, og arme og fødder skal være parallelle – alt sammen for at undgå de asymmetriske stillinger. Når du skal trække eller skubbe, skal det foregå ved en vægtoverføring – ved træk fra forreste til bagerste ben og ved skub fra bagerste til forreste. Hvis løft ikke kan undgås, så stå tæt ved byrden, bøj ned i hofte og knæ og hold ryggen lige.

Hvordan ændrer man sin tankegang, så den nye viden bliver en del af hverdagen?

Arbejds miljøet skal være med i dagligdagen fx ved at være et fast punkt på møder, så man løbende kan evaluere, hvad der kører godt og skidt. Det er vigtigt, at alle på arbejdspladsen er enige om at prioritere arbejds miljøet højt, sådan at man arbejder ud fra de samme principper og hjælper hinanden. APV skal laves både for hele arbejdspladsen mindst hvert tredje år og hos den enkelte borger, hvis der sker ændringer i vedkommendes situation. Det kan også være en god hjælp at sætte plancher op med huskeregler og foto af hensigtsmæssige arbejdsstillinger og forflytninger på fx toilettet, så man kan friske sin viden op, når man alligevel sidder der.

Hvad er det vigtigste at starte med?

Det er at lade være med at løfte, men trække og skubbe i stedet for. Og altid tænke på sine arbejdsstillinger og -bevægelser, fordi man ved, at de asymmetriske arbejdsstillinger er en risikofaktor for skader i ryg og nakke. Og at huske at bruge egnede hjælpemidler som fx glidestykker eller spilerdug for at nedsætte friktionen ved træk og skub. ■

Læs mere i bogen 'Ergonomi – forflytnings- og arbejdsteknik' af Marianne Mogensen og Maiken Böcher, udgivet på Nyt Nordisk Forlag.

BØGER

Redigeret af Tina Løvbom Petersen

Uummat – fortællinger fra hjertet

Af Lise Andersen

Børn, der har sultet og frosset. Børn, der ikke er blevet set af andre, som har savnet omsorg og som har lidt alvorlige tab, hvor døden og truslen om døden har været en livsledsager. Det er disse børn, man møder her i bogen i ti historier, eller livsfortællinger, fra Grønland. De ti børn er i dag voksne – og deres historie fortæller af sundhedsplejerske Lise

Andersen, som har arbejdet i Grønland. Her satte hun sig for at undersøge, om der mon findes en særlig grønlandsk råstyrke, siden mennesker, som selv har været udsat for svære svigt i barndommen, alligevel formår at klare et voksenliv og måske selv stifte familie. De ti fortællere i bogen er tidligere beboere på børnehjemmet Uummannaq – og de fortæller om deres barndom, opvækst og voksenliv. Det er fortællinger om voldsomme svigt, misbrug, vold og afhængighed – og alle ti historier forankres i pædagogiske og terapeutiske overvejsler og refleksioner omkring pædagogiske metoder. I forordet giver forfatteren udtryk for, at hun håber, at bogen vil give en bedre forståelse for, hvad omsorgssvigtede børn går igennem, hvor langt de kan nå, selvom de har fået en svær start på livet og hvilken betydning det har, at de undervejs i livet møder mennesker, der har holdt af dem og troet på dem.

Milik Publishing. 160 sider. 225 kr.

Forskning om og med mennesker

Af Laila Launsø, Olaf Rieber og Leif Olsen

Denne bog er hermed trykt i 7. udgave, hvor forfatterne har opdateret litteraturhenvisninger samt revideret dele af teksten og tilføjet nye eksempler. For samfundsforskning bliver i stigende grad integreret i det samfundsmæssige liv, lyder det fra de tre forfattere. Der stilles nye krav til samfundsforskningen, krav til forskningens nytteværdi – og forskere bliver i stigende grad bedt om at dokumentere, hvad der virker. I bogen får læse-

ren en grundig indføring i forskningsprocessens forskellige faser lige fra emneafgrænsning over problemformulering og indsamlings- og analysemetoder til at formidle forskningsresultaterne. Den røde tråd er, at forskning ikke kan bedømmes ud fra én standard for den korrekte metode – men at samfundsforskning kan forstås ud fra fire forskningstyper med hver sin logik, hver sine kvalitetskriterier og særlige kendetegn. De fire typer forskning er: den beskrivende forskning, den forklarende forskning, den forstående forskning og endelig den handlingsrettede forskning. Målgrupperne er praktikere, studerende og yngre forskere, der har mennesket som studiefelt.

Munksgaard. 254 sider. 295 kr.

Inklusion, udsathed og tværprofessionelt samarbejde

Af Bjørn Hamre og Vibe Larsen

Inden for pædagogikken har der altid været interesse for børn og unges deltagelse i fællesskaber – og i de seneste år har en fremtrædende politisk dagsorden om inklusion gjort fællesskabet til et mere selvfølgelig mål for det pædagogiske arbejde. Ifølge bogens forfattere opstår fællesskaber imidlertid ikke kun på baggrund af forestillinger om, hvad der binder os sammen – men også ud fra de grænsedragninger, der sker, når mennesker samles og danner grupper. Inklusion, udsathed og tværprofessionelt samarbejde handler derfor også om, hvorfor nogle børn og unge befinder sig på grænsen af eller uden for fællesskabet, og hvordan deres udsathed produceres. I bogens 12 kapitler præsenteres forskning, der fra forskellige perspektiver undersøger forestillinger og praksis på dette felt med udgangspunkt i daginstitutioner og skoler. Bogen er i sit udgangspunkt kritisk og reflekterende i forhold til pædagogisk praksis, og der sættes således også fokus på inklusionens skyggesider: Kan vores uddannelsessystem løfte alle, når hver enkelt elev samtidig skal ses som et unikum? Og kan et tværfagligt fokus på inklusion af børn med særlige behov være mere til skade end gavn?

Frydenlund. 252 sider. 299 kr.

Menneskenære grundbegreber – i social- og sundhedsprofessionerne

Af Jan Brødslev Olsen og Gitte Duus

Hvordan fastholder vi menneskeligheden? Det spørgsmål forsøger denne bog at give svar på ved at insistere på et alternativ til standardiseringer, procedurer og kontrol i arbejdet med mennesker. Fokus er i stedet på de kvaliteter, som udgør – eller bør udgøre – kernen i mødet mellem på den ene side lægen, sygeplejersken, pædagogen og socialrådgiveren og på den anden side patienten, borgeren og barnet. For de seneste år har såvel social- som sundhedsvæsenet været tyngt af standardiseringer, regler, målinger, kontrol og procedurer, hvilket ifølge de to forfattere ofte betyder ringere udbytte for borgeren – og manglende arbejdsglæde, frustrationer, stress og psykisk nedslidning for de professionelle. Bogen, der henvender sig til både studerende og praktikere inden for bl.a. socialt arbejde og socialpædagogik, introducerer nogle såkaldte menneskenære grundbegreber som fx forståelse, empati og barmhjertighed. Hver for sig beskrives og analyseres disse kvaliteter og belyses med praksiseksempler. I øvrigt er bogen ikke kun relevant for fagpersoner – men for alle læsere med interesse for vores velfærdssamfund.

Samfundslitteratur. 200 sider. 248 kr.

PÆDAGOGSTUDERENDE

Det er vigtigt, at de studerende lærer at analysere og reflektere over situationer med udadreagerende adfærd, så de kan forebygge ved hjælp af de rette socialpædagogiske metoder – tilpasset den enkelte situation

Marie Sonne, næstformand, Socialpædagogerne

Savner viden om voldsom adfærd

Hver fjerde pædagogstuderende er blevet udsat for fysisk vold i praktikken, viser ny undersøgelse. Det skete for bl.a. Jeanette Møller Christensen, der som praktikvejleder i dag selv sætter fokus på voldshåndtering

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

Selvom der snart er gået otte år, står episoden stadig tydeligt for socialpædagog Jeanette Møller Christensen.

– Jeg kan huske den måde, han skreg på. Ikke et højt skrig, men en lille piben. Og så skiftede han mellem at bide sig selv i fingeren og nappe mig med den hånd, han lige havde bidt i, siger hun.

Jeanette Møller Christensen er ikke alene med en sådan oplevelse. En ny undersøgelse fra Pædagogstuderendes Lands sammenslutning, PLS, der er lavet med støtte fra Socialpædagogerne og BUPL, viser, at knap hver fjerde pædagogstuderende (24 pct.) har været udsat for en eller anden form for fysisk vold i praktikken.

– Det er noget, vi skal tage meget alvorligt – og der er kun et svar på, hvordan man kan forebygge vold: Høj faglighed, siger Socialpædagogernes

næstformand Marie Sonne, der samtidig påpeger, at begrebet 'fysisk vold' også kan dække over det, andre måske snarere vil benævne 'voldsom adfærd' eller 'udadreagerende adfærd'.

– Der behøver ikke at være tale om en farlig situation, hvor man kommer fysisk til skade, siger Marie Sonne.

For Jeanette Møller Christensen skete det, da hun som 22-årig var i praktik på en skærmet afdeling for børn og unge med udviklingshæmning.

– I løbet af de tre måneder, jeg var i praktik, oplevede jeg flere gange at blive nappet i armen. Der var også en af de unge, der skubbede, hvis man ikke gentog det, han sagde med tegn-til-tale. Nok fordi han ikke følte sig hørt, fortæller Jeanette Møller Christensen, der i dag selv arbejder som praktikvejleder.

Følelsen af magtesløshed

Den konkrete episode med nap og skrig opstod, da Jeanette Møller Christensen skulle børstetænder på en 11-årig dreng – og den blev løst ved, at hun forlod hans lejlighed og fik en anden til at tage over.

– Bagefter følte jeg mig meget magtesløs. Jeg kan huske, at jeg tænkte, at det var min skyld – at jeg ikke havde gjort mit arbejde godt nok. Jeg var jo meget grøn den gang, så jeg havde ikke den samme evne til at reflektere, som jeg har i dag, hvor jeg er bedre til at gå i helikopterper-

spektiv og reagere professionelt frem for personligt, siger hun.

PLS' undersøgelse viser, at det især er på specialområdet, at der er risiko for at blive udsat for fysisk vold i praktikken. Mens det kun er 15 pct. af de studerende, der har været i praktik på et dagtilbud for 0-6-årige, der har været udsat for fysisk vold, gælder det for omkring halvdelen af dem, der har været på et specialtilbud for børn.

– Der er nogle andre udfordringer på specialområdet, og det kræver en meget høj indsigt og faglighed, siger Marie Sonne.

En velkvalificeret indsats

Hun pointerer, at vold aldrig er udtryk for, at borgeren er 'ond' – og at man altid skal søge efter de bagvedliggende årsager.

– Det er vigtigt, at de studerende lærer at analysere og reflektere over situationer med udadreagerende adfærd, så de kan forebygge ved hjælp af de rette socialpædagogiske metoder – tilpasset den enkelte situation. Ikke mindst af hensyn til de borgere, hvis livskvalitet er betinget af en velkvalificeret socialpædagogisk indsats, siger hun.

Marie Sonne mener, at såvel uddannelses- som praktiksteder har et medansvar for at ruste de studerende til at forebygge og håndtere vold og udadreagerende adfærd.

– Med den nye uddannelse er der kommet et krav om undervisning i arbejdsmiljø – og det krav er første skridt på vejen.

Næste skridt bliver så at sikre, at det rent faktisk også hæver de studerendes niveau, siger hun.

Beredskabsplan

Marie Sonne pointerer også vigtigheden af, at praktikvejlederne klædes godt på – og det er Jeanette Møller Christensen helt enig i.

– Jeg har været på flere kurser som praktikvejleder, men der har aldrig været fokus på vold- og voldsforebyggelse. Og det mener jeg, der bør være, siger hun.

Når Jeannette Møller Christensen selv har studerende i praktik, lægger hun vægt på at forberede dem på, at der i bofællesskabet med voksne udviklingshæmmede kan opstå episoder med fysisk udadreagerende beboere:

– Jeg gør meget ud af at lægge en form for beredskabsplan, så de studerende er forberedt på, at det kan ske – og at de ved, at fysisk vold skal indberettes, og at de efterfølgende skal søge sparring hos uddannede kolleger.

Jeanette Møller Christensen har også vejledt studerende i forskellen på situationsbestemte og personafhængige årsager til den udadreagerende adfærd – så den studerende ikke bebrejder sig selv unødigt.

– Men jeg kunne godt tænke mig at blive klædt endnu bedre på som praktikvejleder, siger hun. ■

Læs PLS' undersøgelse via dette link: www.kortlink.dk/px45

ASYLBØRN

Faglighed frem for sanktioner

Nyt lovforslag udvider magtbeføjelserne på børnecentre. Socialpædagogerne kritiserer forskelsbehandling af asylbørn

Af Malene Dreyer, mad@sl.dk

Regeringen vil nu skabe ro og orden på landets børnecentre på baggrund af en række episoder med uro omkring centre, hvor uledsagede flygtningebørn er indkvarteret. Grundlæggende indfører det nye lovforslag de samme regler på børnecentrene, som dem, der gælder for børn anbragt uden for hjemmet, og som er beskrevet i Lov om voksenansvar – herunder regler om magtanvendelse. Men på flere områder adskiller reglerne sig, og det bekymrer Socialpædagogerne.

– De uledsagede mindreårige skal ikke forskelsbehandles. De er også børn med særlige behov. Faktisk er denne gruppe børn og unge ekstra skrøbelige og sårbare. Det skal afspejles lovgivningsmæssigt ved, at de er underlagt samme regelsæt som andre anbragte børn og ved at sætte deres trivsel og rettigheder i centrum, siger Socialpædagogernes næstformand Verne Pedersen.

Lovforslaget indebærer eksempelvis, at personalet får mulighed for at trække barnet

eller den unge i lomme penge, hvis børnecentrets husorden brydes. Det kan komme på tale, hvis man groft eller gentagne gange overtræder reglerne, fx begår hærværk, drikker alkohol eller tager stoffer på centret. Denne form for økonomiske sanktioner indgår ikke i Lov om voksenansvar.

Ifølge Verne Pedersen er det en forkert vej at gå og et redskab, der kan have den modsatte effekt i forhold til at opnå god trivsel og læring.

– Vi er grundlæggende uenige i, at der skal en økonomisk sanktionering til for at skabe en forståelse for, at handlinger har konsekvenser. U hensigtsmæssig adfærd skal mødes med faglighed, forståelse, støtte og guidning – og ikke magt og tvang, siger Verne Pedersen.

Socialpædagogerne mener, at reglerne skal støtte en udvikling af en praksis, der forebygger konfliktsituationer med socialpædagogisk faglighed. Og at indsatsen over for udsatte børn og unge – herunder uledsagede flygtningebørn – skal være baseret på omsorg og fokusere på trivsel og udvikling.

Derfor foreslår Socialpædagogerne i et brev til udlændige- og integrationsminister Inger Støjberg (V), at det ikke er Udlændingestyrelsen, men derimod Socialtilsynet, der skal føre tilsyn med børnecentrene, da det vil sikre fokus på faglig kvalitet i forhold til de opgaver og de mål, der er med børnene og de unge. ■

NOTER

Rettelse

I artiklen 'Køkkenet er jo vores arbejdsplads' i Socialpædagogen nr. 2/2017 fremgik det af en billedtekst, at de to familieplejere Britta Hedegaard og Michael Märcher Hedegaard fortalte om, hvordan 'svære diagnoser' påvirker deres hverdag. Dette er imidlertid ikke korrekt. Vi beklager fejlen.

Redaktionen

Minister vil stoppe pengeslagsmål om efterværn

Hvilken kommune skal betale, når en ung får efterværn og altså fx bliver i sin plejefamilie efter sin 18 års fødselsdag? Den kommune, hvor barnet bor sammen med fx plejefamilien? Eller den kommune, der i sin tid traf afgørelse om at anbringe barnet? Det spørgsmål vil socialminister Mai Mercado (K) skabe klarhed omkring. 'Kommunerne skal ikke være i tvivl om, at kommunen, der anbringer barnet, også betaler udgifterne under efterværn', siger hun til Altinget.dk. Ministeren har nu sendt et lovforslag i høring, der skal klargøre reglerne.

mrk

Få gratis uddannelse til meritpædagog

Nu er det muligt at få papir på sin uddannelse og sine kompetencer og blive uddannet meritpædagog – og ovenikøbet uden, at hverken arbejdsgiver eller den ansatte selv skal have penge op af lommen. Fra 1. marts kan man nemlig søge om tilskud til hele uddannelsen til meritpædagog, hvis man er omsorgs- og pædagogmedhjælper, via puljen 'ufaglært til faglært', der blev aftalt mellem parterne ved OK 2015. Og det er ikke kun selve uddannelsen, men også transport og materialer, man kan få støtte til, hvis man opfylder betingelserne: kommunalt ansat, min. 25 år og min. fem års erhvervs erfaring. Der er ingen medfinansiering fra arbejdsgiveren, som dog skal give en arbejdsgivererklæring. Læs mere via www.kortlink.dk/px6e

mds

Send TRIO'en til SPARK-møde

I maj/juni måned afholder SPARK, samarbejde om psykisk arbejdsmiljø i kommunerne, en række møder fem forskellige steder i landet med titlen 'Veje til dialog og samarbejde om det psykiske arbejdsmiljø'. Målgruppen er TRIO'er og lokale MED-udvalg. SPARK-møderne giver jer mulighed for at tale sammen og i fællesskab arbejde med det psykiske arbejdsmiljø med afsæt i inspirationsoplæg og udvalgte dialogmetoder. Møderne bliver holdt den 11. maj i Aarhus, den 18. maj i Kolding, den 30. maj i København, den 8. juni i Korsør og den 21. juni i Aalborg. Læs mere om møderne og tilmeld dig på www.kortlink.dk/px6h

tln

Ny pulje til initiativer for personer med handicap

En ny pulje skal hjælpe med at øge beskæftigelsen for personer med handicap og bringe dem ind på arbejdsmarkedet. Der kan søges om tilskud til projekter, hvor målet er, at borgere med kognitive handicap som fx udviklingshæmning eller autisme kommer tættere på job eller uddannelse, ligesom der kan søges tilskud til projekter, der har en empowerment-orienteret tilgang til borgere med fysisk eller psykisk handicap. Det er Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR), der står for puljen – og der er på landsplan afsat 21,5 mio. kr. til indsatsen. Læs mere på www.kortlink.dk/pxdn

tln

PÆDAGOGUDDANNELSEN

Undervisning i menneskeret halter

Pædagogstuderende får spredt og ujævn undervisning i menneskeret-tigheder, ligebehandling og ikke-diskrimination, viser undersøgelse

Af Jens Nielsen, jni@sl.dk

Hvordan står man egentlig som socialpædagog i forhold til borgernes helt grundlæggende menneskeret-tigheder, krav på ligebehandling og en ikke-diskriminerende tilgang? For mange nyuddannede pædagoger blæser svaret måske i vinden, for med mindre de har haft en underviser,

der har en personlig interesse for området og for pædagogens myndighedsopgaver, er de tre emner ikke noget, de har fået en systematisk viden om på uddannelsen.

Det viser en ny undersøgelse, som Institut for Menneskerettigheder har lavet. Undersøgelsen kortlægger, hvordan landets pædagoguddannelser håndterer undervisningen i menneskeret.

Undersøgelsen er den første af sin slags og er et led i instituttets større afdækning af, hvordan det står til med kvaliteten og omfanget af undervisning i menneskeret-tigheder i de fag, hvor de ansatte i det daglige varetager centrale dannelses-, omsorgs- og myndighedsopgaver på vegne af det offentlige.

Pædagoguddannelsen mangler både undervisningsmaterialer, læseplaner og undervisningsforløb, der er målrettet viden om menneskeret-tigheder, siger Kristina Helland Strandby, der er projektleder på instituttet og en af forfatterne til undersøgelsen.

– Vores undersøgelse viser, at selvom pædagoguddannelsens curriculum stiller krav til undervisning i de menneskeretlige forpligtelser, stiller den i langt mindre grad krav til undervisning i ikke-diskrimination og ligebehandling, siger hun.

Kristina Helland Strandby peger på, at det er stærkt problematisk, at hverken menneskeret-tighederne eller ikke-diskrimination og ligebehandling behandles systematisk i undervisningen

af de kommende pædagoger, fordi de i deres job kommer til at handle på vegne af de offentlige myndigheder:

– Pædagoger som faggruppe varetager ofte myndighedsudøvende funktioner over for børn, unge og mennesker med handicap – og de bærer derfor et menneskeretligt ansvar. De rette kompetencer hos myndighedspersoner, der varetager velfærdsopgaver relateret til børn, unge og mennesker med handicap, er en helt central forudsætning for, at Danmark efterlever sine menneskeretlige forpligtelser, siger Kristina Helland Strandby. ■

Læs mere og download rapporten via www.kortlink.dk/px3s

KERNEFAGLIGHED

Hvordan har din faglige praksis det?

Nyt enkelt redskab udviklet af Socialpædagogerne giver mulighed for at tage temperaturen på kernefagligheden i den daglige praksis – for sig selv eller i selskab med kollegerne

Af Jens Nielsen, jni@sl.dk

Hvad er din kernefaglighed? Hvordan går det med den daglige praksis? Jamen, det kan da være svært sådan lige at besvare sådan et par store og brede spørgsmål. Men svarene er gode at kende, og nu er der hjælp at hente i et

meget enkelt værktøj på Socialpædagogernes hjemmeside.

‘Min faglige praksis’ er det mundrette navn på værktøjet, der består af instruktioner til såvel individuel som kollegial brug og så to såkaldte refleksionsark. Samlet set skal værktøjet hjælpe med at reflektere over og lave konkrete eksempler på, hvordan din eller jeres faglighed gør en positiv forskel for de borgere, du og I arbejder med.

De to refleksionsark beskriver kort ni kernefaglige begreber, som indkredser den socialpædagogiske faglighed i praksis. De ni begreber er fælles for alle socialpædagoger på tværs af de mange forskellige socialpædagogiske arbejdsfelter, der findes. Det er fx humanisme,

helhedsforståelse og relation. Hvert af de ni begreber bliver præsenteret, dels med et kort bud på begrebets betydning i praksis, dels med et citat fra en socialpædagogisk praktiker, som beskriver, hvordan begrebet er til stede i hendes eller hans daglige arbejde med en borger.

For begrebet helhedsforståelse ser det fx sådan her ud:

‘Helhedsforståelse handler om at opbygge en dækkende forståelse for borgerens situation, person, problematikker og netværk – og for det komplekse samspil mellem disse elementer. Både borgeren selv og vedkommendes netværk inviteres med i forståelsesprocessen, som leder videre til forskelligartede og målrettede indsatser.’

‘Vi rummer jo hele ‘Jens’ – alt hvad han består af, både godt og dårligt. Og vi sætter massivt ind over for alle vanskeligheder i forhold til, hvordan han fungerer i samfundet. Helhedsforståelse er at arbejde med respekt omkring hans vanskeligheder, og dét at vi vælger at tale med ham om dem, når han er klar til det.’

Citaterne er knyttet til en bestemt type socialpædagogisk arbejdsplads, og begreberne fylder sikkert forskelligt på forskellige arbejdspladser og kan derfor også bare ses som inspiration til, hvordan man kan sætte ord på sin faglige praksis. ■

Hent værktøjet på www.sl.dk/fag-og-politik/kernefaglighed

HJEMLØSE

Behov for målrettede indsatser

Bedre indsatser til unge hjemløse var et af punkterne på dagsordenen, da Socialpædagogernes formand var til dialogmøde hos socialministeren. I Horsens Kommune har man succes med et projekt målrettet netop unge hjemløse

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk

Antallet af unge hjemløse i Danmark er næsten fordoblet på seks år – derfor er der mere end nogensinde før brug for tilbud, der sikrer udsatte unge et trygt sted at bo og den rette faglige støtte, så de unge ikke ender som hjemløse.

Det var et af de emner, der blev diskuteret, da Socialpædagogernes formand Benny Andersen den 2. marts var inviteret til dialog med børne- og socialminister Mai Mercado (K) sammen med en række andre aktører på hjemløseområdet.

– Vi drøftede bl.a. udfordringerne omkring unge hjemløse,

for antallet af unge hjemløse stiger jo desværre, og derfor er der behov for nogle særlige indsatser over for denne målgruppe. En af løsningerne kunne være ungeherberger, hvor der også er en professionel støtte. For det er jo sådan med unge hjemløse, at billige boliger i sig selv ikke løser problemet – mange udsatte unge har behov for et trygt sted, hvor de kan komme på fode igen med professionel støtte, siger Benny Andersen.

Socialministeren har efterfølgende meldt ud, at hun til efteråret vil fremlægge en handlingsplan for, hvordan regeringen vil hjælpe flere ud af hjemløshed – og hvordan færre ender som hjemløse.

Fat i sofasoverne

I Horsens Kommune har man siden januar 2015 kørt projektet 'Tidlig og sammenhængende indsats over for unge hjemløse og unge i risiko for hjemløshed' – og det handler netop om at forebygge, at de unge ender på gaden eller på herberg og forsorghjem, som sjældent er den bedste løsning for udsatte unge.

– Vi arbejder med de såkaldte sofasovere – det vil sige unge

mennesker, som sover på den ene sofa en nat og på en anden sofa den næste nat. Og det er jo voldsomt stressende, at man aldrig ved, hvor man skal sove henne. Men denne målgruppe har ikke kun brug for tag over hovedet – de har også brug for hjælp og støtte til at tackle tilværelsen, fordi de ofte også har andre udfordringer som fx misbrug eller psykisk sygdom, fortæller projektleder Anja Nielsen.

Projektet bygger på et støt-teforløb, der strækker sig over ni måneder – også kaldet CTI-Bostøtte (Critical Time Intervention). Forløbet er opdelt i tre faser, fortæller Anja Nielsen.

– Første fase handler om at få styr på alt det, der følger med, når man flytter i lejlighed. Man skal måske skaffe en seng at sove i, man skal have lavet en budgetkonto eller oprettet NemID – eller ændret sin adresse. Ud over de praktiske ting fokuserer vi i den fase også på, at den unge opbygger en relation til bostøtte-medarbejderen.

Den unge tager ejerskab

Anden fase i projektet sætter i høj grad den unge selv i spil ud

fra tanken om, at den enkelte unge selv skal være med til at tage ejerskab og bestemme, hvad der skal ske i vedkommendes liv.

– Det er jo ofte mange forskellige parter, der skal involveres, hvis den unge har psykiatriske udfordringer, rusmiddelproblematikker eller er på uddannelseshjælp, og her arbejder vi med at støtte den unge til selv at tage initiativ til at stable et såkaldt samarbejdsmodelmøde på benene, hvor der samarbejdes og koordineres på tværs af faggrupper, siger Anja Nielsen.

Udgangspunktet er den unges mål og drømme for fremtiden, primært mod uddannelse og beskæftigelse.

– Det betyder rigtig meget for de unge, at de i det her projekt selv er med til at sætte dagsordenen – det er jo deres liv og deres fremtid, det handler om, lyder det fra Anja Nielsen.

I tredje og sidste fase i projektet udfaser kommunen gradvist støtten til de unge, indtil de efter ni måneder forventes at kunne klare sig selv i egen bolig uden eller med minimal støtte. ■

Konference i netværket tilsyns- og familieplejekonsulenter

Den 18. maj 2017 på Mødecenter Fabrikken i Odense

Paneldebat om familieplejekonsulenters rolle og funktion i fremtidens anbringelser
Det diagnosticerede liv v. Svend Brinkmann

Tilmeldingsfrist: 4. maj 2017

Yderligere oplysninger og tilmelding: www.sl.dk

Er frivilligt arbejde endnu en spareøvelse?

Synspunkter

Bringes efter en redaktionel vurdering. Synspunkter må højst fylde 8.000 anslag.

Læserbreve

Socialpædagogen er forpligtet til at optage læserbreve fra medlemmer. De må højst fylde 2.000 anslag. Læserbreve med injurierende indhold kan afvises.

Læserbreve og synspunkter, der bringes i bladet, offentliggøres også på internettet.

Læserbreve og synspunkter sendes til redaktionen@sl.dk

Vi må tage en grundig og principiel diskussion om frivillighed, og hvad brugen af frivillige betyder for vores fag, vores arbejdspladser og vores forbund – spørgsmålene er mange

Af Mik Thetmark

Det frigiver tid til faglighed, når frivillige kræfter giver en hånd med i hverdagen'. Sådan stod der citeret på forsiden af Socialpædagogen nr. 03/2017 i forbindelse med temaet om frivillighed.

Min påstand er den modsatte – nemlig at frivillighed, på det plan det for tiden søges gennemtrumfet i mange kommuner og regioner, er undergravende for fagligheden og en trussel mod vores overenskomster og ansættelsesforhold.

Når frivillig arbejdskraft indsluses på socialpædagogiske (og andre) overenskomstdækkede arbejdspladser, er risikoen den samme for faglighed, normering og løndannelse, som vi har set det med arbejdsgivernes kreative anvendelse af fleksjobbere, aktiverede og job med løntilskud.

Det hævdes, og illustreres med en række solstrålehistorier, at frivillige bliver brugt til de 'lettere' opgaver, såsom julehygge, gåture, udflugter og lignende, som om den slags arbejde ikke også er vigtige bestanddele af relationsarbejdet med vores borgere/beboere og noget, som fordrer en faglig tilgang.

De frivillige 'frigiver' mere tid til det faste personale til dokumentation og 'tungere' opgaver, siges det – men på denne måde risikerer vi jo at erodere forholdet mellem borgere og personale, samtidig med at der udvikles en mildest talt uhenigtsmæssig arbejdsdeling.

Det burde være indlysende, at alt arbejde, der er overenskomstdækket og udspringer af handleplaner udarbejdet af kommunerne i samarbejde med borgere, pårørende og bosteder som del af en offentlig ydelse, er forbeholdt fagligt funderet, lønnet personale.

Som det fremgår af Socialpædagogens dækning, forventes det mange steder, at det faglige personale, ud af den allerede beskårne tid, der er til rådighed, skal vejlede frivillige i at varetage opgaver selv samme personale hidtil har taget sig af. Hvor eller fra hvem skal tiden hertil tages? Det svarer næsten til, at en taxachauffør skal

uddanne Uber-chauffører i sin egen arbejdstid.

Charter på en glidebane

Denne glidebane med kommunalt fokus på (gratis) frivillig arbejdskraft startede med det, vi i dag kalder Serviceloven og dens vedtagelse i 1997. I § 115 forpligter kommunerne sig til økonomisk støtte til og samarbejde med frivillige organisationer i lokalområderne.

Hvis man vil tage pejling af udviklingen siden, og den vej visse politiske kredse og offentlige arbejdsgivere er slået ind på, er det såkaldte Frivillighedscharter og den forvandling og udvanding, det har gennemgået, illustrerende.

Tilbage i 2001 lancerede regeringen et nyt frivillighedscharter, hvor der blev udstukket retningslinjer og grundlag for samspillet mellem det offentlige og frivillige. Bag charteret stod foruden regeringen en række frivillige organisationer, LO, FTF samt KL og Danske Regioner.

Tolv år senere erstattedes dette charter af et nyt – dog med en markant og afgørende forskel: I det oprindelige 2001-charter slås det fast, at 'der er brug for en omfattende og alsidig frivillig indsats; men den skal ikke erstatte den offentlige indsats'. Den klausul er

helt udeladt i 2013-charteret. Ligeledes understreges i det oprindelige charter de frivillige organisationers selvstændige karakter og deres ret til at vælge og prioritere i opgaver fra det offentlige. Også dette er fjernet i 2013-udgaven. Betyder det så, at kommuner og regioner nu alene har retten til at lede og fordele arbejdsopgaver til frivillige hvor og når det økonomisk betaler sig bedst?

Økonomiske motiver

Tre ud af fire kommuner har flere frivillige på kommunale arbejdspladser som målsætning – og tæt på halvdelen af kommunerne angiver økonomi som motiverende og et vigtigt element i anvendelsen af frivillig arbejdskraft. Altså endnu en spareøvelse, endnu et liberalistisk tiltag, der undergraver faglighed og regulerede arbejdsforhold, og som udfordrer fagbevægelsen.

Der er et stort og stigende antal eksempler på offentlige opgaver, der før blev løst af fastansat personale, men som i dag varetages af ulønnede frivillige. Det er ofte opgaver, der er sparet væk i de kommunale budgetter, og argumentet for anvendelsen af frivillige er tit, at arbejdet ellers ikke ville blive udført. Det er sket mange steder, og der er tale om kommunale velfærdsopgaver i alt fra ældrepleje til vedligeholdelse af parkanlæg.

I Holbæk Kommune har der fx været forslag om at lade arbejdsløse arbejde som frivillige i plejesektoren. De økonomiske fordele for kommunen med at lade a-kasserne og andre instanser betale for de gratis hænder er indlysende. Ligesom konsekvenserne må være det for det overenskomstlønnede

Frivillighed hører hjemme i foreningslivet – i Røde Kors, sportsklubber og spejderbevægelsen og deslige – og ikke på overenskomstdækkede arbejdspladser eller som erstatning for offentlige ydelser

personale, der samtidig kan blive overflødiggjort.

Holbæk er også en af fem Venstre-kommuner, der har erklæret sig som 'frikommune'. Det betyder helt konkret, at efterlønnere og kontanthjælpsmodtagere benyttes som ulønnet arbejdskraft i vuggestuer, børnehaver og plejesektoren. De fem kommuner er – foruden Holbæk – Slagelse, Nordfyn, Assens og Ringkøbing-Skjern. Det kræver ikke megen fantasi at forestille sig, hvordan kreative offentlige arbejdsgivere i denne ånd kan bruge frivillige som en løftestang til nedskæringer og reduktioner i den egentlige arbejdsstyrke.

I Københavns Kommune har man oprettet en såkaldt Copenhagen Volunteer-portal. Her kan kommunale institutioner og lignende ganske gratis rekvirere personale til oprydning, rengøring, bartjeneste m.m. – alt sammen arbejde, der ellers skulle udføres af kommunalt ansatte.

Hører til i foreningslivet

Frivilligt arbejde har altid fyldt meget i Danmark, og frivillige har påtaget sig mange og vigtige funktioner til gavn for os alle. Al respekt for det!

Men frivillighed hører hjemme i foreningslivet – i Røde Kors,

sportsklubber og spejderbevægelsen og deslige – og ikke på overenskomstdækkede arbejdspladser eller som erstatning for offentlige ydelser.

Der skal heller ikke herske tvivl om, at de frivillige, der arbejder i forskellige funktioner i offentlige sammenhænge, gør hvad de kan og bliver vejledt til. Men faktum er, at frivillig indslusning på offentlige arbejdspladser udnyttes til udslusning af regulære stillinger.

Forstander Gunner Dalgaard, Skanderborg, siger i Socialpædagogen, at 'der som udgangspunkt ikke er nogle opgaver, der ikke kan varetages af frivillige medarbejdere. Men det er vigtigt, at de frivilliges indsats foregår under kyndig vejledning af medarbejdere'. Uanset den sidste krølle på udtalelsen, er dette et skræmmende perspektiv, både for borgere/beboere, deres pårørende og os, der arbejder i faget.

Rigtig mange spørgsmål

Jeg mener, at der er et oplagt behov for, at vi på de enkelte arbejdspladser og i kredsene, men sandelig også på forbundsplan, tager en grundig og principiel diskussion om frivillighed, både som koncept og helt konkret der, hvor medlemmerne arbejder. Omstændighederne

tvinger os til at finde frem til en fælles og klokkeklar holdning, og til at trække en streg i sandet der, hvor frivilligheden bliver brugt som erstatning for ordinære ansættelser og offentlige ydelser.

Der rejser sig mange spørgsmål, fx om hvilken betydning det har for vores fortsatte faglighed med ulønnede, uorganiserede og uerfarne 'medarbejdere' som en slags kollegaer – samtidig med at vi er vidne til massive nedskæringer og afskedigelser på stribe på det kommunale og regionale område.

Og hvilke konsekvenser har dette for forbundets medlemsgrundlag og vores overenskomsters gennemslagskraft både nu og på sigt? Hvordan forholder det sig lokalt med forsikringer, skulle de frivillige blive udsat for vold eller en arbejdsulykke? Hvordan forholder vi os i det hele taget til sikkerheden for uerfarne frivillige – bliver de også vejledt tilstrækkeligt i brandskabe, alarmer og sikkerhed?

Fagbevægelsen står i dag i en defensiv position med voldsomme strukturelle forandringer og organisatoriske udfordringer på arbejdsmarkedet. Set i forhold til beslægtede trusler som løndumping, udliciteringer, kortvarige kontraktansættelser og Uber-fænomenet, er frivillighed stadig en lille sten i skoen. Den bør imødegås håndfast af arbejdspladserne og i fagbevægelsen, før også den bliver til en alvorlig trussel mod (hvad der tilbage af) den danske arbejdsmarkedsmodel – og den høje faglighed, vi altid bryster os af. ■

Mik Thetmark er TR-suppleant på Åbrinken afdeling, SUA.

SORTERET MAGASINPOST. ID-NR. 41012
Socialpædagogernes Landsforbund, Brolæggerstræde 9, 1211 København K

PRIK

NR. 4 / 2017 / 17. MARTS

Fremtidens socialpolitik kræver nye kompetencer

Af Thomas Adelskov, KL

En borger får pålæg i sit eget køleskab og viser stolthed og overskud ved selv at dække bord og spise madder i sin egen bolig. En anden havde en drøm om at blive togfører, men flere togture kunne også gøre det. En tredje borger elsker at være DJ og sørger dagligt for fælles hyggestemning for bofællerne.

Eksemplerne stammer fra Aalborg Kommune, der arbejder med 'drømme som drivkraft' i forhold til mennesker med udviklingshæmning på sine botilbud og nu er ved at brede erfaringerne ud til andre målgrupper. Afsættet er, at det at lytte til borgernes drømme er en måde at vise respekt på. Selvstændighed hænger i denne sammenhæng ikke alene sammen med at kunne mere, men også om at opleve at have valgmuligheder.

Det har været helt afgørende i projektet, at botilbuddets medarbejdere har ladet sig udfordre af andre fagligheder og nye perspektiver med afsæt i en rehabiliterende tilgang, hvor borgerens liv er omdrejningspunktet.

Vi har i mange år talt om rehabilitering, og mange kommuner arbejder allerede herefter. Men med revisionen af servicelovens voksenbestemmelser bliver det tydeliggjort, at rehabilitering og tidlige og forebyggende indsatser er væsentlige fundamenter i en socialpolitik, som tør investere i det enkelte menneskes vilje til at mestre eget liv så vidt som muligt.

Det stiller nye krav til jer som medarbejdere. Jeres rolle ændrer sig fra at være den, der har relationen til borgeren, til at være den, der understøtter, at borgeren bliver inkluderet i samfundslivet på egne præmisser og opbygger relationer til andre – uanset om der er tale om sagsbehandleren i

myndighedsafsnittet eller socialpædagogen, der yder støtten til borgeren.

Dette skifte omtalte I selv allerede i 2012 med 'Socialpædagogerne i fremtiden'. Men fordi vi har talt om det længe, så betyder det ikke, at vi kan hvile på laurbærrene. Virkeligheden i kommunerne er, at flere og flere borgere efterspørger hjælp. Det kalder på en konstant udvikling af området. Og det fordrer, at medarbejdere og ledere går forrest.

Der skal arbejdes med den faglige kultur, og I skal som medarbejdere være åbne for, at andre fagligheder og perspektiver er med til at spille indsatserne gode. Der skal være plads til at lukke andre fagligheder ind og lade sig udfordre, så vi i fællesskab når målet om at øge borgerens egenmestring.

Rehabilitering betyder også, at borgerne får brug for at opbygge nye kompetencer. Mange beboere på de sociale botilbud har i væsentlig udstrækning 'betalte relationer'. Men der er også botilbud, som har vist, at det er muligt selv for borgere med meget komplekse handicap at blive en del af lokalmiljøet. Det kræver nye fagligheder blandt medarbejderne, som bl.a. skal kunne yde socialpædagogisk støtte uden for den vanlige faglige ramme og kunne facilitere etablering af nye relationer i borgerens hverdag.

KL er på vej med et nyt socialpolitisk udspil med en række konkrete og handlingsanvisende anbefalinger til den fortsatte udvikling på socialområdet. Vi håber, at det vil inspirere til den videre indsats på jeres arbejdspladser. ■

Thomas Adelskov er formand for KL's Social- og Sundhedsudvalg.

● Hvem har I behov for at samarbejde med for at arbejde rehabiliterende?

● Hvad bringer I som socialpædagoger ind i det tværgående samarbejde?

Deltag i debatten på
socialpaedagogen.dk/prik